

AN LLYTHYR ENNOC

NEW

HYLWYBR AMLWG AC ESBUR

I FOD YN CYFARWYDD YN Y

FRYTTANIAITH

YN CYNNWYR

Hyfforddiadau buddiol a phleferus, er enghreifft
Plant, i iawn 'Spelia', darllain, a deall
iadau, ynghyd âg amryw bethau eraill a
rheidol a pherthynafol i'r fath orchymys.

Gan ROBERT AB IŴO
o LANYSTYNDWY, yn Sir GALER
Gynt *Athraw Ysgol Gymraeg*

Dysgwch a cherwch wych arall
Y dihoerllyd Fam-iaith
A deled pawb o'r Dalaith,
Mewn bri i hoffi eu Hiaith.

T R E F E C C A
A GRAPHWYD, TROS YR AWDWR
M, DCC, LXXIV

Y RHAGY MADRODD.

At Riëni, Ysgol-feistrad, a Phlant, Annerch.

GAREDIG GYFEILLION,

DISGWYLIAIS er's amryw dynyddoedd i ryw un cymbwysach na myfi gymmeryd gorchwyl o'r natur yma mewn llaw; ond wrth weled pawb yn esgeuluso, ac i'w yn waith mor angenrheidiol, anturiais o'r diwedd amodod atto fel y gallwn. Ni feiddiaf ddywedyd ei fod heb amryw feiau, er y dymunafwn ei fod heb un, ac am hysus mi's gallaf lai na disgwyl gwg, a chîl-ddannedd y gwaed rith-wybodus honno, pa rai fydd bob amser yn bawdach i feio nag i ddiwygio; ond am y deallus a'r pwyllwg, nid yw yn anhawdd gennyf gwympo wrth draed y cyfryw am addysg a cherydd; os bydd y gorchwyl tlawd hwn yn foddol i gyffroi eraill i wneuthur amgenach, pob peth o'r goren, mwy fwy fydd braint y Cymry. Ond i dynna yn nês at y diben,

Mawr yw y rhwymedigaeth fydd ar Riëni, Pennau-teu-
lodedd, Ysgol-feistrad, i hyfforddi y rhai fydd dan eu gofal
y addysg ac athrawiaeth yr Arglwydd. Mi debygwn
i y JHOPA mawr yn dywedyd wrth y cyfryw, am bob
un dan eu gofal, megis y dywedodd merch *Pbarao* gynt
wrth fam *Moses* "Maga ef i mi." Pe bae ond Brenin
daearol yn anfon un o'i blant i'w feithrin at ddeiliad iddo,
a'i gael ym mhen talm o amser wedi ei hanner newynu,
a'i adael yn refynol ei gyfiwr o ddiffyg ymgeledd; gyd â
pha wedd euog debygwech chwi yr edrychai hwn yn wynab
ei arglwydd, pan y llusgid ef ger ei fron? A pha beth a
allai ddisgwyl oddi ar ei law, ond eitha ei ddigllonedd?
Ac os byddai llid y cyfryw Brenin gan hynny yr hwn nid
yw ddim amgen na dynnid o lwch, etto mor ddych-
rynadwy, beth fydd lliidiogrwydd y Brenhin Tragywddol,
pan ddol gyd â myrddiwn o Angylion, a thân famllyd, i
reddi dial ar y cyfryw fradychwyr eneidiau, y rhai fydd
yn treulio eu bywyd yn ddaearol ac yn gnawdol ym mysg

Y rhai dan eu gŵfal, heb gyanng addysg iachafol, na chodi gweddi daer drostynt? A pha mor dragywydd ogoneddus a dedwydd, yr ochr arall, a fydd cyfnewid-rynnau tlawd hynny a fu yn llaw eu Harglwydd yn fawr i dynnu eraill at Grist yn y byd? yn enwedig pan ddolent i gyflwyno eu llafur ger bron yr offedd ogoneddus, gyd â'r nefol gyfarchiad yma, "Wele fi a'r plant a roddes Duw i mi." O rifedi y cyfryw lafurwyr diwyd yng Ngwinllan eu Harglwydd, y gwneio Duw fwy fwy yn feunyddiol yn ein plith.

Gwerthfawr a fyddai i blant hefyd ystyried eu mawr freintiau, ragor ein Teidiau gynt; pa rai a fu yn hir yn erwydro mewn nos dywyll o Babyddiaeth, a dygyn anwybodaeth, heb Lufarn Gair Duw i'w golwio, ac Llyfrwr iachafol eraill i'w hyfforddi: ond wele, yn awyryddol ymhlith yr Brydain fawr, gwasgauwyd llenni ymhlith y plant, a'r gradd fawr yn ein plith, gan hynny, a'r mawr hŷn, hŷn hŷn eich braint. Bendithiwch Duw am ymhlith y plant syrthio mewn lleoedd mor hyfryd; a gweddiweh am ymhlith y cynnorthwyo i iawn ddefnyddio eich breintiau, ac gogonwio i Dduw, a llesâd anrhaethawl i chwi eich hunain, gan gysgogor yr Apostol, yr hwn fy yn eich annog i *roddi fel plant y golwio*; heb gyd ymagweddu â'r trachawntau o'r blaen yn eich anwybodaeth.

Mawr yw'r angen fydd yn ein mysg (i'r diben o daenu gw- bodaeth o Dduw ymhlith plant a phobl ieuainc, ac i fod yn gynnorthwy i Riëni, ac Ysgol-feistrad, i hyfforddi plant) am gasgliad byr ac eglur o Egwyddorion y gwydd Grist i'w gysgu am hynny meddyliais unwaith gasglu ynghyd ryw beth o'w pwrpas hynny, a'i ddodi yn y Llyfr hwn; ond wedi clyw fod Gwr Dysgedig, a mwy addas i'r gorchwyl ar fedd cyf- ddi Traethawd bychan i'r diben hynny ar fyrder, mi a idd- wais heibio, gan farnu nad oedd ond afreidiol i mi ei wne- thur.

Weithian gan hynny nid oes gennyf ond anrhegu hwn i'ch dwylaw fel y mae, gan ddymuno ar iddo fod yn ddef- nyddiol i ddwyn miloedd o ieuengŵid Cymru i ddarllain Gair Duw yn eu hiaith eu hunain, a'i gredu fel y byddo byw eu heneidiau yn dragywydd; gan hyderus ddisgwyl y gwah- dyddiau hafaid hynny yn gwawrio, pan llawer y ddi- o'w bodaeth yr Arglwydd fel y tŷa'r dyfodol y mŷr.

Hyn yw, a gobethio a gais fod, gwir ddymuniaid eich anheilwng gyfai- tra fwyf, —

Eifionydd, }
Hydref 12, 1787. }

ROBERT ab IOAN.

EGWYDDOR i'r *Anllyth'rennog i ddyfgu darllain.*

A B C Ch D Dd E F Ff G Ng H I L L I M N O
P Ph R S T Th U W Y.

A a b c ch d d d e f f f g ng h i l l m n o p ph r f s
t t h u w y.

A B C Ch D Dd E F Ff G Ng H I L L I M N O
P Ph R S T Th U W Y.

A a b c ch d d d e f f f g ng h i l l m n o p ph r f s
t t h u w y.

Y Llafariaid, neu'r Bogeiliaid.

a e i o u w y.

Yr holl Lyth'rennau eraill a elwir Cydfeiniaid.

ab eb ib ob ub wb yb
ac ec ic oc uc wc yc
ach ech ich och uch wch ych
ad ed id od ud wd yd
add edd idd odd udd wdd ydd
af ef if of uf wf yf
aff eff iff off uff wff yff
ag eg ig og ug wg yg
ang eng ing ong ung wng yng
al el il ol ul wl yl
all ell ill oll ull will yll
am em im om um wm ym
an en in on un wn yn
ap ep ip op up wp yp
aph eph iph oph uph wph yph
ar er ir or ur wr yr
as es is os us ws ys
at et it ot ut wt yt
ath eth ith oth uth wth yth

ba be bi bo bu bw by
ca ce ci co cu cw cy
cha che chi cho chu chw chy
da de di do du dw dy
dda dde ddi ddo ddu ddw ddy
fa fe fi fo fu fw fy
ffa ffe ffi ffo ffu ffw ffy
ga ge gi go gu gw gy
ha he hi ho hu hw hy
la le li lo lu lw ly
lla lle lli llo llw llw lly
ma me mi mo mu mw my
na ne ni no nu nw ny
pa pe pi po pu pw py
pha phe phi pho phu phw phy
ra re ri ro ru rw ry
sa se si so su sw sy
ta te ti to tu tw ty
tha the thi the thu thw thy.

- 3

GEIRIAU O UN SILLAF.

Ab	baedd	blith	brÿs	cîl	coſp
ac	bagl	bloefg	budr	cladd	crâff
ach	bai	blwch	buſtl	clâf	craig
ad	baich	blÿs	buwch	clai	crâs
add	baint	boch	bwch	cledd	cred
aeg	bal	bod	bwlch	clo	creu
ael	balc	bodd	bwrdd	cloi	cri
âf	balch	bol	bwyd	clôch	croth
ag	bann	bolch	byd	clôd	crÿd
ah	bâr	boltt	byrr	clôff	cryf
ai	bardd	bôn	bÿs	clul	crÿs
aig	barf	bord	byth	clun	cu
ail	barn	bôſt	byw	cluft	cul
ais	barr	brád	Cae	clwyd	cwrr
aith	bâs	brâg	câd	clwyf	cwch
alch	bath	braich	caeth	clyw	cwd
all	bawd	braidd	cafn	cnap	cwſg
am	bawdd	braint	cainge	enau	cwÿn
aml	bedd	brâs	calch	cnoi	cwÿr
ang	bêr	brâth	call	cnu	cwÿs
ar	berf	brau	cam	cnwd	cyd
arf	berr	braw	cân	coch	cÿff
aſb	bi	brawd	cann	côd	cylch
at	bid	brîg	câr	coed	cyll
ath	bîr	brith	câs	coeg	cyn
au	blaen	brîw	caſgl	coel	cÿn
Aur	blaidd	bro	cefn	coes	cynt
awch	blâs	bron	cêg	caf	cyw
awr	blawd	brwd	ceirch	coll	chwa
Awſt	blew	brwÿn	cenn	congl	chwaer
Ba	blif	brÿch	cerdd	côr	chwant
bach	blîn	bryd	cern	corn	chwech
bad	blifg	bryn	cîg	corph	chwi

chwith	drych	ffêr	gryn	gwledd	hidl
chwŷn	dryll	ffest	gwâd	gwlich	hil
chwys	du	ffo	gwâdn	gwlyb	hin
chwŷth	dug	ffol	gwac	gwa	hir
Da	dull	ffon	gwaed	gwnn	hoedl
dadl	dur	fforch	gwaedd	gwr	hoff
daeth	Duw	ffordd	gwael	gwraig	holl
dafn	dwbl	ffos	gwacth	gwrld	hollt
dal	dwfn	ffraeth	gwag	gŵth	hon
dall	dwfr	ffrith	gwair	gwyh	had
dant	dwrn	ffroen	gwaith	gwydr	hun
darn	dwy	ffrom	gwan	gwydd	hurt
dâs	dwyn	ffrwd	gwâr	gwydd	hwn
dau	dwys	ffrwŷn	gwarth	gwyl	hwy
daw	dydd	ffrwyth	gwas	gwyllt	hwyl
dawn	dŷgn	ffug	gwau	gwynn	hwyf
deg	Dyn	ffun	gwaun	gynt	hy
dêl	dysg	ffwrn	gwawn	gyrr	hyd
dellt	dysgl	ffydd	gwawr	gŷp	hŷd
dewr	Eb	Gair	gwddf	Ha	hydd
di	edn	gallt	gwê	hâd	hyll
dibl	ef	gardd	gwedd	hael	hyn
dig	egr	gem	gwell	hâf	hysp
dil	ei	gên	gwellt	haid	lâ
dir	eich	glew	gwenn	haidd	iach
dled	eill	glin	gwên	haint	iaith
do	ein	glô	gwern	hardd	iâr
dôf	eithr	glŵth	gwêr	hau	iarll
dogn	er	gôf	gwes	Haul	iâs
dôl	erch	gogr	gwerth	hawdd	iau
dôr	eu	gôr	gwg	hawl	imp
dos	Fal	gordd	gwin	heb	ing
draen	fall	gradd	gwir	hel	lon
Draig	fy	gras	gwifg	hên	Ior
drud	Ffa	gro	gwlad	hesg	îr
drwg	ffagl	grudd	gwlan	hesp	is
drws	ffau	grug	gwlaw	hi	iwrech

Lamp	llun	mis	nŷth	plá	rhês
llac	llufg	moch	Och	plan	rhew
llad	llw	moel	ochr	plant	rhi
llaes	llwch	mpes	od	plu	rhif
llaeth	llwfr	mollt	odl	pob	rhôd
llau	llwm	môr	oed	pobl	rhodd
llais	llwybr	mud	oedd	poen	rhôs
llaith	llwyd	mur	oen	poeth	rhuthr
llall	llwyn	mŵg	oes	porth	rhwd
llam	llwyth	mwy	ofn	praff	rhwyd
Llan	llym	mwŷn	ôg	pren	rhwym
llath	llys	myn	ol	pridd	rhwyfg
llathr	Mab	myrdd	oll	prif	rhy
llaw	mad	mysg	os	prin	rhÿch
llawn	mae	Na	ow	prydd	rhÿd
llawr	maen	Naf	Pa	prÿf	rhydd
lle	magl	nag	pab	pryn	rhÿg
llech	mai	nai	pair	pump	rhÿn
lledr	maith	naill	pais	punt	rhyw
lledf	mam	nain	palf	pur	Sach
llef	man	naw	pall	pwdr	faer
lleidr	march	nawdd	pan	pwnn	faeth
llen	mawl	naws	pant	pwngc	fafn
lleng	mawr	neb	par	pwyr	fâig
lles	mawrth	nef	parth	pwys	faim
llem	medr	neidr	pâs	pwyth	fais
llif	mêdd	nen	pasg	pÿg	faith
llin	mêl	Nêr	paun	pÿs	sâl
llith	mellt	nerth	pawb	pÿsg	falm
llo	menn	nês	pawl	Rhad	Sant
lloer	mêr	neu	pawr	rhaff	farn
llôg	merch	ni	pe	rhag	faph
llon	mês	nîth	pell	rhaid	fathr
Llong	mewn	nôd	pen	ghan	fawdl
llofg	mi	nos	pêr	rhawg	fawl
llu	mil	nŵyf	perth	rhawn	sef
llug	mîn	nÿch	peth	rhêg	sêl

Sen	fwrn	tân	tôn	trem	urdd
Sêr	fwyth	tarod	tor	trwgl	us
serch	fwydd	tarf	torth	trwst	uwch
serth	fwyn	tarth	toft	trwy	uwdd
siars	fy	taw	tra	tu	Wnib
sicr	fych	tawdd	trais	Turn	wy
sigl	fydd	Teml	trael	twf	wybr
sofl	fyn	tês	traws	twll	wyf
sôn	fyth	têth	Tref	twrch	wyr
fugn	Tad	têw	trem	twro	wyha
Sul	taer	ti	tri	twyll	Yr
sur	taid	tîd	trin	tŷ	ŷd
swch	tair	tir	trist	tyb	yn
swllt	taith	tlws	troi	tyn	yr
swn	talm	toi	troed	tyft	ys
swp	talp	toes	trwch	Un	yw

GEIRIAU O DDWY SILLAF WEDIEU RHANNU.

Ab-er	a-lar	ang-ladd	ar-fog
ab-erth	A-larch	ang-or	ar-ffed
ach-os	Al-ban	an-hardd	Ar-glwydd
ach-ub	Al-cam	an-ial	ar-ian
ad-ar	Al-mon	an-ian	ar-wain
ad-fyd	all-an	an-nedd	ar-wydd
ad-nod	all-tud	an-ner	af-gwrn
ad-rodd	am-do	an-nog	ath-raw
ad-wy	am-mod	an-nwn	a-thrist
add-as	am-fer	an-wir	at-tal
add-fed	an-adl	an-wyd	A-wen
add-fwyn	an-air	an-wyl	a-wydd
af-al	an-fad	ar-aith	a-wyr
ag-or	an-fodd	ar-all	Bach-gen
a-laeth	ang-au	ar-dal	balch-der
a-lai	Ang-el	ar-dd-wr	ba-ra

Barn-wr	car-tref	cor-on	cym-mod
bed-ydd	car-u	corph-ol	cym-ro
ben-dith	cast-ell	cor-wynt	cyn-ffon
ben-thyg	caw-ell	cos-pi	cyn-nes
beun-ydd	ceil-iog	cost-rel	cyn-nu
bi-lwg	ceif-iaid	craf-ell	cyn-nydd
bif-wail	cel-wydd	cra-ffu	eyrn-ig
blaen-or	cen-faint	cram-men	cyf-god
blin-der	cen-llysg	crech-wen	cy-wir
blo-deu	cer-byd	creft-wr	Dad-leu
blo-neg	cerdd-or	creu-lon	dad-mer
bly-sig	cern-od	crib-og	dae-ar
bon-edd	cig-frân	ero-gen	da-fad
bon-llef	cig-ydd	croth-og	dag-reu
boft-io	cil-dyn	cryf-der	dal-en
braf-der	clodd-io	eryn-wr	dal-fa
bren-hin	cledd-yf	cryf-bais	dam-meg
buch-edd	cle-fyd	cuch-io	dan-adl
bu-gail	cloch-ydd	cud-yn	dan-fori
bwr-iad	clod-fawr	cudd-fa	dar-bod
byw-iol	clor-ian	cudd-io	dan-nod
byw-yd	clust-iau	cuf-ydd	dar-fod
Cad-arn	cneif-io	cul-ni	dar-llaw
ca-dw	cnawd-ol	cun-nog	dat-gan
cad-wyn	cnyd-io	cur-fa	dat-tod
caf-ell	cnyd-fawr	cwl-as	de-all
ca-lon	coch-der	cwm-pas	de-au
ca-led	co-dwm	cwp-pan	ded-ryd
cam-fa	coed-wig	cw-rw	ded-wydd
cam-wedd	coel-bren	cwt-ta	def-nydd
ca-nu	co-ffa	cy-bydd	def-od
cang-ell	co-gail	cyd-fod	deff-ro
can-llaw	cog-gio	cyf-lawn	deg-wm
can-wyll	co-ledd	cyf-ran	deif-yf
car-dod	co-ludd	cyff-ro	deth-ol
carn-edd	cor-ddi	cyll-ell	dew-in
car-reg	cor-nel	cym-mar	di-au

di-al	eg-lur	go-baith	gwrth-ddrach
di-boen	Eg-lwys	go-chel	gwyn-fyd
dich-ell	eid-ion	go-ddef	gwyr-yr
di-dwyll	eist-edd	go-fal	gyr-fa
di-fraw	eith-in	go-fid	Hael-der
di-fyr	el-or	go-fwy	hai-arn
di-ffyg	ell-yn	go-gan	hedd-wch
di-gon	En-aid	gol-wg	hedd-yw
di-lys	en-fys	goll-wng	hen-aint
di-nas	en-llib	gor-air	hir-aeth
di-nystr	e-nw	gorch-est	hud-ol
di-olch	erch-yll	gor-chudd	hwyl-io
dir-nad	er-yr	gorch-wyl	hyd-ref
di-ras	ef-gair	gordd-erch	hy-fryd
Dis-gybl	Ef-gob	gor-ddwfn	hy-ffordd
dis-tadl	eth-ol	gor-fod	hy-naws
di-wedd	eu-og	gor-mod	hy-nod
do-drefn	e-wig	gor-sing	iach-us
dod-wy	e-win	gor-wag	iau-af
dol-ur	e-wythr	gos-od	ir-der
draen-og	Fo-ru	gost-eg	is-el
Duw-iol	ffig-ys	gridd-fan	is-op
dwy-rain	ffi-ol	grwg-nach	Iudd-ew
dy-chryn	fflan-gell	gwaeth-af	Lind-us
dydd-io	ffo-ledd	gwag-edd	llad-radl
dy-fal	ffol-og	gwan-wyn	llan-nerch
dyfr-lle	ffor-tun	gwar-ed	lled-rith
dyff-ryn	ffraeth-der	gwat-war	lle-fain
dyn-ion	ffug-iol	gwen-ith	llef-mair
dyrn-od	ffw-dan	gwen-yn	lli-aws
dysg-u	ffyn-nu	gwin-llan	llin-nell
Eb-ran	ffyn-non	gwin-wydd	lloch-es
ech-doe	Ga-lar	gwr-ol	llof-rydd
ed-au	gar-an	gwreg-ys	llong-wr
e-drych	geir-lyfr	gwref-og	ludd-ias
e-ddi	gel-yn	gwrth-ban	llun-iseth
eff-ro	glen-did	gwrth-od	llwyth-og

flya-fab	Ob-ru	Rhag-fyr	traeth-awd
Mach-lud	och-ain	rhag-law	traian
madd-eu	oer-der	rhan-dir	trall-od
mam-maeth	og-of	rhing-ill	tram-wy
man-grē	ol-rhain	rhodd-wr	trist-wch
march-og	ol-wyn	Rhuf-ain	trof-edd
mawr-edd	or-iau	rhyb-udd	trull-iad
med-rus	Pal-adr	rhy-fel	trym-der
medd-yg	par-ed	rhyf-yg	tuch-an
me-lin	peb-yll	rhyw-iog	ty-ddyn
mellt-en	pech-od	Sad-wrn	tym-mor
mellt-ith	ped-war	Sawd-iwr	ty-wod
merth-yr	pell-der	Sanct-aidd	Uch-el
meud-wy	pen-bleth	fib-rwd	ud-corn
mill-dir	pen-glog	fid-an	uf-udd
mod-rwy	pen-nod	fill-af	uff-ern
mod-ryb	pen-tref	for-od	urdd-as
mol-iant	per-ffaith	fur-does	Wel-e
mor-fil	per-llan	fwydd-og	wy-lo
mor-grug	per-wyl	fych-ed	wyn-eb
mor-wyn	pib-ell	fy-lw	wyth-nos
mud-an	plant-os	fyrth-io	Yd-lan
mun-ud	ply-gain	Tach-wedd	ym-borth
mwyn-iant	por-phor	ta-fod	ym-drech
mwyth-us	porth-or	tal-aith	ym-ddwyn
myd-wraig	pref-eb	tan-baid	ym-gyrch
myn-ydd	prid-werth	tar-ian	ym-ladd
Nam-yn	pri-od	taw-el	ym-mod
Nef-ol	proph-wyd	teg-wch	yn-fyd
ne-ges	pryd-ydd	teil-wng	yn-nill
neith-ior	pryn-wr	tel-aid	yn-ys
nerth-ol	pur-deb	ter-fyn	yf-baid
neu-add	pur-dan	teu-lu	yf-gol
new-ydd	pwyl-og	teyrn-as	yf-pryd
nif-er	pylg-od	tir-ion	yf-tryw
nodd-fa	Rhad-lawn	toft-ur	yf-tyr
			GEIRIAU

GEIRIAU O DAIR SILLAF, WEDI EU RHANNU.

Ab-sen-wr	bryth-on-eg	di-weir-deb
ad-na-bod	Ca-lon-did	dy-all-gar
ad-no-dau	can-wyll-bren	Ed-if-ar
add-un-ed	car-ed-ig	eff-eith-iol
add urn-o	cel-fydd-yd	Eg-lwyf-wr
af-lun-iaidd	cern-od-io	eg-wydd-or
ag-or-iaid	clod-for-i	e-hed-ydd
all-tud-aeth	cof-iaid-ur	ei-ddi-gedd
am-gylch-edd	col-om-men	eir-iol-wr
am-ry-fus	cred-ad-yn	eif-tedd-fa
am-ser-ol	cryn-od-eb	er-yr-od
am-yn-edd	cy-bydd-dra	es-pon-iaid
an-fodd-lawn	cyd-wy-bod	e-ti-fedd
ang-hyf-iaith	cyf-ar-fod	e-wyll-ys
an-niw-air	cyf-eil-iorn	Ffi-gyf-bren
ar-eith-ydd	cyf-ran-og	ffurf-af-en
ar-ben-nig	cyff-el-yb	ffydd-lon-deb
ar-chwaeth-u	cym-man-fa	Ga-lar-nad
ar-fog-aeth	cyn-ef-in	ger-win-deb
Ar-glwydd-es	cyn-ferth-yr	glyth-in-eb
af-gell-og	cysg-ad-ur	go-ben-nydd
ath-ron-ddysg	cy-weith-as	godd-ef-us
at-tol-wg	chwen-nych-u	go-gon-edd
a-wydd-us	chwil-en-na	go-lud-og
Bardd-on-eg	Da-ion-us	goll-yng-dod
bed-ydd-io	dadl-eu-dŷ	gorch-fy-gu
ben-thyg-io	dae-ar-ol	gorch-udd-io
blod-eu-og	def-nydd-iol	gor-esg-yn
bor-eu-ddydd	di-ddan-wch	gor-lle-win
brawd-ol-iaeth	dis-rif-wch	gor-phen-haf
brych-eu-yn	dis-ber-od	gor-wedd-iaid

gram-ad-eg	llif-eir-iant	pryd-ferth-wch
gwyl-yn-dod	Mab-ol-aeth	pur-or-iaeth
gwa-han-glwyf	mad-ron-dod	Rhag-lun-iaeth
gwar-ed-wr	mawr-fryd-ig	rhag-or-ol
gwa-san-aeth	medd-ian-nol	rhin-wedd-ol
gwe-hil-ion	merth-yr-dod	rhyf-edd-od
gwr-teith-io	mor-wyn-dod	Sanct-eidd-rwydd
gwy-bod-us	myf-yr-dod	syl-wedd-ol
gwyrdd-lef-ni	Neill-du-aeth	Tang-nef-edd
gyf-er-byn	nawf-eidd-io	teil-ying-dod
Hed-eg-og	ne-wid-iol	tir-ion-deb
hedd-ych-ol	ni-weid-iol	tra-gyw-ydd
hel-bul-us	nof-ied-ydd	tyw-yf-og
hen-af-gwr	Of-er-edd	Uf-udd-dod
hen-ur-iad	on-est-rwydd	un-ion-deb
hil-iog-aeth	Palm-wydd-en	urdd-af-ol
hwyr-fryd-ig	Par-ad-wys	Wyl-of-ain
hy-nawf-edd	par-od-rwydd	Ym-ad-rodd
Iach-aw-dwr	pech-ad-ur	ym-ddir-ied
if-eidd-dra	plan-hig-yn	ym-gel-edd
llaf-ur-io	pres-wyl-fa	yf-gryth-ur.

GEIRIAU O BEDAIR SILLAF, *wedi eu rhannu.*

A-deil-ad-wr	an-hei-lyng-dod
ad-gy-fod-iad	an-her-fyn-ol
af-sen-ydd-wch	an-yfg-ed-ig
ag-or-iad-au	an-rhyd-edd-us
am-mhlant-ad-wy	an-wy-bod-us
am-mher-sfeith-rwydd	Arch-off-eir-iad
an-ef-mwyth-der	aw-en-ydd-ol
ang-hyf-on-deb	Budd-ug-ol-iaeth
an-if-eil-iaidd	bw-hwm-man-llyd
an-ed-wydd-wch	Cad-we-llig-aeth

can-

can-mol-ad-wy
coff-ad-wr-iaeth
coll-ed-ig-aeth
cyd-na-bydd-iaeth
cyd-wy-bod-ol
cyf-an-edd-ol
cyf-ne-wid-iol
cym-medr-ol-deb
cyn-north-wy-ol
cyf-segr-ed-ig
cy-wil-ydd-us
chwan-eg-iad-ol
Dad-ymch-wel-yd
da-fad-en-nog
dae-ar-ol-deb
dar-llen-nydd-ion
de-heu-barth-aeg
di-en-eid-io
di-frych-eu-lyd
di-niw-eid rwydd
di-odd-ef-aint
di-of-al-wch
di-og-el-wch
dysg-ed-ig-ion
Ed-if-eir-wch
ei-ddig-edd-us
e-ffeith-iol-deb
eg-wydd-or-ion
e-tif-edd-ion
e-wyll-yf-gar
Go-did-owg-rwydd
go-ddi-wedd-yd
go-gon-edd-us
gorch-ym-yn-ion
gor-fod-og-aeth
gor-uch-el-der
gwel-ed-ig-aeth

gwrth-nyf-ig-rwydd
gwyn-fyd-ed-ig
Haedd-ed-ig-aeth
ha-log-ed-ig
he-bog-ydd-iaeth
hi-li-og-aeth
hwyr-fryd-ig-rwydd
Iach-awd-wr-iaeth
Lli-of-og-rwydd
llyg-ad-ryth-u
llygr-ed-ig-aeth
Medd-yg-in-iaeth
March-nad-ydd-ion
Mar-wol-aeth-u
mo-li-an-nus
my-fyr-dod-au
Och-en-eid-iau
off-eir-iad-aeth
o-le-wydd-en
Par-ad-wyf-aidd
pech-ad-ur-us
pen-nad-ur-iaeth
phyl-yg-wr-iaeth
Rhag-ddar-bod-aeth
rhag-or-freint-iau
rhwym-ed-ig-aeth
Tal-ed-ig-aeth
tang-nef-edd-us
te-byg-ol-iaeth
teyrn-frad-wr-iaeth
tra-ddod-iad-au
tru-gar-edd-au
Ym-ad-rodd-us
ym-er-od-raeth
yf-grif-en-wr
yf-pryd-ol-iaeth
yf-tyfn-ig-rwydd.

GEIRIAU O BUMP SILLAF, YN RHANNEDIG.

Am-ryf-uf-edd-au	gor-ef-gyn-ydd-ion
an-ad-na-bydd-us	gwar-ad-wydd-uf-af
an-ed-if-eir-wch	gwar-ed-ig-aeth-au
an-ef-guf-od-ol	gwas-an-aeth-ydd-es
an-e-wyll-yf-gar	gwein-id-og-aeth-au
ang-har-iad-ol-deb	gwel-ed-ig-aeth-au
ang-hyd-na-bydd-us	gwi-a-len-od-iau
an-iff-odd-ad-wy	gwyl-iad-wr-iaeth-au
an-nhru-gar-og-rwydd	gwyn-fyd-ed-ig-rwydd
an-nych-wel-ed-ig	Haedd-ed-ig-aeth-au
an-rhyd-edd-uf-af	hol-ed-ig-aeth-ol
Arch-off-eir-iad-aeth	Holl-a-llu-og-rwydd
Barn-ed-ig-aeth-au	Llyg-red-ig-aeth-au
bon-edd-ig-eidd-rwydd	Medd-yg-in-iaeth-ol
bu-ddu-gol-iaeth-us	Oll-gyf-oeth-og-rwydd
Coff-ad-wr-iaeth-au	Pech-ad-ur-uf-rwydd
cofp-ed-ig-aeth-au	phys-yg-wr-iaeth-ol
cyf-eil-iorn-ad-au	poen-ed-ig-aeth-us
cyf-ne-wid-iol-deb	Proph-wyd-ol-iaeth-au
cyff-red-in-ol-rwydd	Rhwym-ed-ig-aeth-au
cym-mer-ad-wy-aeth	Siom-ed-ig-aeth-us
cym-mwyn-af-gar-wch	swyn-gy-far-edd-wyr
chwar-eu-ydd-iaeth-au	Teyrn-frad-wr-iaeth-au
Dar-fod-ed-ig-aeth	Tra-gy-wydd-ol-deb
di-odd-ef-gar-wch	ty-wyf-og-aeth-au
Eu-lun-add-ol-iaeth	tyft-iol-aeth-af-ant
er-lid-ig-gaeth-au	Ym-gy-foeth-og-i
e-wyll-yf-gar-wch	ym-er-odr-aeth-au
Go-gon-edd-uf-ach	yf-pryd-ol-iaeth-au.

GEIRIAU O CHWECH SILLAF, *wedi eu rhannu.*

An-e-wyll-yf-gar-wch
an-heb-yg-ol-iaeth-ol
ang-hym-mer-ad-wy-aeth
Cynt-af-an-ed-ig-aeth
Dar-fod-ed-ig-aeth-us
dat-gudd-ed-ig-aeth-au

Gof-od-ed-ig-aeth-au
gwa-ban-ed-ig-aeth-ol
gwarth-rudd-ed-ig-aeth-au
Mawr-fry-di-de-dig-rwydd
Per-er-in-dod-aeth-au.
tyng-hed-fen-awl-a-dwy.

GEIRIAU O SAITH SILLAF, &c. *wedi eu rhannu.*

Am-mrhe-swyl-e-dig-aeth-ol
An-nhyng-hed-fen-nawl-a-dwy
an-nif-lan-ed-ig-aeth-ol
ang-hym-mer-a-dwy-aeth-ol
an-ys-gog-ed-ig-a-dwy
ar-wydd-far-ddon-iaeth-ad-au
ath-rôn-ddysg-ed-ig-aeth-au
Cynt-af-an-ed-ig-aeth-au
goll-yng-dod-ed-ig-aeth-au
Môr-gym-mlawdd-ei-ri-og-rwydd
Yf-grif-en-ed-ig-aeth-au.
Cyf-ne-wid-iol-e-dig-aeth au
Ang-hyf-ne-wid-iol-e-dig-aeth-au.

DYSG yn gryno 'Mhlentyn gwŷn,
Mewn goreu hwyl, y geiriau hyn :
Eu '*Spelio* 'n dda, mewn mwyndra maith,
Cyn dechreu darllain, wiwlan waith.

Ac yna dôs ymlaen bob dydd,
At iawn ddarllenriad rhediad rhydd ;
Gan ddysgu'n bwyllig ddiddig ddawn,
Bob math o eiriau, a Llyfrau'n llawn.

*Adnodau byrrion a bawdd, i ddechreu darllain, wedi
eu casglu yn Bennodau bychain, o eiriau Un Sillaf.*

P E N. I.

DA yw Duw i bawb.

2. Nid oes ond un Duw y Tad, o'r hwn
y mae pob peth.

3. O'm blaen i nid oedd Duw.

4. Pwy mor fawr a'n Duw ni ?

5. Nid fel ein craig ni yw eu craig hwynt.

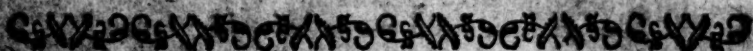
6. Nid oes neb da ond un, sef Duw.

7. Un Tad sydd i chwi, yr hwn sydd yn y Nef.

8. Ond fy llaw i a wnaeth hyn oll.

9. Nid mewn congl y gwnaed hyn.

10. A phob peth sydd o Dduw.

P E N. II.

HOLL air Duw sydd bur.

2. Y Sêr nid y'nt lân yn ei wydd ef.

3. Pa faint mwy dyn yr hwn sydd brŷf ?

4. Bydd dda wrth dy was, fel y b'wyf byw.

5. Ti yw Crist Mab y Duw byw.

6. Yn wir Mab Duw oedd y dyn hwn.

7. Pa le y mae eich ffydd chwi ?

8. Ond gan Fab y dyn nid oes le i roi ei ben
i lawr.

9. Nid wyf yn cael dim bai ar y dyn hwn.

10. Ac ni wyr neb pwy yw y Mab ond y Tad,
na phwy yw'r Tad ond y Mab.

P E N.

P E N. III.

O ND Gair ein Duw ni a saif byth.

2. Prŷn y gwir, ac na werth; ac yn awr gwir yw.

3. Gwell yw fy ffrwyth i nag aur; iē, nag aur goeth.

4. Ni wyr dyn beth a dâl hi; ac ni chair hi yn nhîr yr rhai byw.

5. Gwyn fydd dy wŷr di.

6. Pwy ni wyr yn yr rhai hyn oll, mai llaw Duw a wnaeth hyn oll?

7. Ac yn awr, O! ein Duw ni, y Duw mawr.

8. Ti, O Dduw, yw fy Nuw i: dy ffordd fydd yn y môr.

9. Bydd dda wrth dy was, fel y b'wyf byw.

10. Er fy mwyn fy hun, er fy mwyn fy hun, y gwnaf hyn.

P E N. IV.

F Y Nhad i fydd fwy na phawb; iē, na'r rhai fydd yn y byd.

2. Ef a wyr bob peth.

3. Barn di fy marn i; ei holl ffyrdd y'nt farn.

4. Pob un a ddwg ei faich ei hun.

5. Daeth awr ei farn ef: nid dyn yw Duw.

6. Yr hwn fydd yn hau yn brin, a fêd yn brin.

7. Nid oes ffydd gan bawb.

8. Nid yw pren da yn dwyn ffrwyth drwg; na hren drwg yn dwyn ffrwyth da.

9. Naill

9. Naill ai gwnewch y pren yn dda, a'i ffrwyth yn dda; a'i gwnewch y pren yn ddrwg, a'i ffrwyth yn ddrwg.

10. Pob pren da, sydd yn dwyn ffrwyth da; ond y pren drwg, sydd yn dwyn ffrwyth drwg.

✱—————✱
Enod 7777 P E N. V.

Y Bedd ni'th fawl di: y byw, y byw, efe a'th fawl di.

2. Gwr da a gaiff ffafr gan Dduw.

3. Ond y mae fe yn un, a phwy a'i try ef.

4. Duw a wnaeth bob peth er ei fwyn ei hun.

5. A oes i ti fraich fel Duw? A'i wynt y rhydd Duw rew.

6. Ti yw Duw fy nerth: y Duw hwn yw ein Duw ni byth.

7. Yr hwn sydd yn troi'r graig yn llyn dwfr.

8. Duw a'n dug ni o'r *Aipht* â llaw gref.

9. Mawr wyt, a mawr yw dy nerth. Bys Duw yw hyn.

10. Fy Nhad i yr hwn a'i rhoes hwynt i mi fydd fwy na phawb: ac ni's gall neb eu dwyn hwynt o law fy Nhad i.

P E N. VI.

N ID da neb ond un, sef Duw: Da y gwnaeth ef bob peth.

2. Yr hwn a dâl i bob un yn ol ei waith.

3. Gwna yr hyn sydd dda, a thi a gai glod.

4. Duw ei hun a fydd gyd â hwynt, ac a fydd yn Dduw i'r rhai hyn.

5. Eich

[40]
5. Eich gwobr fydd fawr yn y nef: o'm llaw i
y bydd hyn i chwi.

6. Yr hwn fydd yn hau'r hâd da, yw Mab y dyn.

7. A'r rhai hyn yw y rhai ar fin y ffordd.

8. Nid fel gair dyn, ond (fel y mae'n wir) yn
air Duw.

9. Nid wyt ti mwy yn was, ond yn fab.

10 Fel y b'o Duw oll yn oll.

P E N VII.

G W Y N ei fyd y dyn a wnel hyn.

2. Efe a drig ger bronn Duw, i ffoi rhag y
llid a fydd.

3. Y mae ef yn ddoeth, a phwy a'i try yn ol?

4. Pen pob gwr yw Crist; a phen y wraig yw'r
gwr; a phen Crist yw Duw.

5. Am hyn y gâd dyn dad a mam, ac y glyn
wrth ei wraig.

6. A'r hyn yr wyf yr awr hon yn ei fyw yn y
cnawd, ei fyw yr wyf trwy ffydd Mab Duw.

7. Nid fi chwaith, ond gras Duw, yr hwn oedd
gyd â mi.

8. Drwg ni thrig gyd â thi.

9. Ofn dyn sy'n dwyn magl; ond *guas* Duw
fydd hŷ fel llew.

10. A phob peth fydd o Dduw.

P E N VIII.

E I T H R trwy Ras yr wyf yr hyn wyf.

2. Duw a r'o Ras i ti fy mab.

3. Am nad y'ch dan y ddeddf, eithr dan Ras.

4. A'r

4. A'r Gair oedd gyd â Duw, a Duw oedd y Gair.

5. Ond yn awr ein Tad ni wyt ti.

6. Y blaidd a drig gyd â'r oen.

7. Y peth sydd bell a dwfn iawn, pwy a'i caiff?

8. Duw a rydd ei lef o flaen ei lu. Pwy a sail o flaen ei lid ef?

9. Y Nef nid yw lân yn ei wydd ef.

10. Pa faint llai, y rhai sydd yn byw mewn tai o glai, rhai sydd a'i sail mewn pridd.

*Adnodau hawdd, wedi eu casglu yn Benodau byrrion,
o eiriau Un a Dwy Sillaf.*

P E N. I.

FY Mab, moes i mi dy galon.

2. Pa fodd y glanha llanc ei lwybr? wrth gadw yn ol dy air di.

3. Diau fod Duw a farna'r Ddaear.

4. Wele yr wyf yn dyfod ar frŷs; a'm gwobr sydd gyd â mi, i rhoddi i bob un fel y byddo e waith ef.

5. Canys daeth dydd mawr ei ddigter ef; phwy a ddichon sefyll?

6. Wele yr wyf yn sefyll wrth y drws ac yn curo.

7. Yr hwn a ddel attaf fi, ni's bwriaf ef allan ddim.

8. Ceisiwch yr Arglwydd tra galler ei gael; gelwch arno tra y fyddo yn agos.

9. Ceisiwch fi a chwi a'm cewch; pan i'w ceilioch â'ch holl galon.

10. Canys tŷ Iŷrael pa ham y byddwch feirw?

P E N. II.

P W Y sydd debyg i ti, O ARGLWYDD, ym
mysg y duwiau ?

2. I ba le yr âf oddi wrth dy Ysfryd ? ac i ba le
fföaf o'th wýdd ?

3. Myfi yw Alpha ac Omega, y dechreu a'r
liwedd, medd yr Arglwydd, yr hwn sydd, a'r hwn
bedd; a'r hwn sydd i ddyfod.

4. Canys ei lygaid sydd ar ffyrdd dyn, ac efe a
wél ei holl gamrau ef.

5. Wele y nesoedd, a nesoedd y nesoedd ni all
ant dy gynnwys di.

6. Onid ydwyf fi yn llenwi'r nesoedd a'r ddaear ?
nedd yr ARGLWYDD.

7. Nid oes neb fel tydi, ac nid oes Duw ond
tydi, yn ol yr hyn oll a glywsom ni a'n clustiau.

8. Canys y mae llygaid yr ARGLWYDD yn
drych ar yr holl ddaear, i'w ddangos ei hun yn
ryf gyd a'r rhai sydd a'u calon yn berffaith to
g atto ef.

9. Nid yw Duw, Dduw y rhai meirw, ond
rhai byw.

10. Y Duw hwn yw ein Duw ni byth; efe a'n
ywys ni hyd angau.

P E N. III.

MOLWCH yr Arglwydd, gweision yd
Arglwydd, molwch ef.

2. Canys da yw'r Arglwydd: cenwch i'w enw;
canys hyfryd yw.

3. Canys

3. Canys mi a wn mai mawr yw'r Arglwydd ;
a bod ein Harglwydd ni goruwch yr holl dduwiau.

4. Er bod yr Arglwydd yn uchel, etto efe a
edrych ar yr isel ; ond y balch a edwyn efe o hirbell.

5. Canaf i ti, O Dduw, ganrad newydd : ar y
nabl a'r deg-tant y canaf i ti.

6. Canys efe a edwyn ein defnydd ni : cofia mai
llwch ydym.

7. O blegid y gwynt a â drosto, ac ni bydd mwy
o hono ; a'i le nid edwyn ddim o hono ef mwy.

8. Mor anhawdd yr â y rhai y mae golud gan-
ddynt i mewn i deyrnas Dduw !

9. Eithr yn awr gwlad well y maent hwy yn ei
chwennych, hynny ydyw un nefol.

10. Gwyn eu byd y bobl y mae felly iddynt :
gwyn eu byd y bobl y mae'r Arglwydd yn Dduw
iddynt.

P E N. IV.

Y DUW mawr yr hwn a luniodd bob peth.
2. Onid ti yw'r hwn a fychaist y môr, dys-
fodd y dysfnder mawr ?

3. Canys y pethau hyn oll a wnaeth fy llaw.

4. Pwy a glybu'r fath beth a hyn ? Pwy a welodd
y fath bethau a hyn ?

5. Pwy yw hwn yn dysod o *Edom* ? yn gôch ei
dillad o *Bosra* ? hwn fydd hardd yn ei wisg, yn
ymdaith yn amllder ei rym ?

6. O na bait' megis brawd im', yn sugno bron-
rau fy mam,

7. Bu dda gennyf eistedd dan ei gysgod ef, a'i
ffrwyth oedd felus i'm genau.

8. Yr Arglwydd yw fy rhan i, medd fy enaid.

9. Canys

9. Canys rhan yr Arglwydd yw ei bobl.
10. Profwch, a gwelwch mor dda yw'r Arglwydd.

P E N. V.

OH fy enaid disgwyl wrth Dduw yn unig : canys ynddo ef y mae fy ngobaith.

2. Na fwrw fi ymaith oddi ger dy fron : ac na chymmer dy Yspryd sanctaidd oddi wrthyf.

3. Clanhâ fi ag isop a mi a lanheir : golch a byddaf wynnach nâ'r eira.

4. Tynn dy blâ oddi wrthyf : gan ddyrnod dy law y darfûm i.

5. Gwranddo fy ngweddi Arglwydd, a chlyw fy llef.

6. Y rhai cyfiawn a lefant, a'r Arglwydd glyw, ac a'u gwared o'u holl drallod.

7. Llygaid yr Arglwydd sydd ar y cyfiawn : a'i glustiau sydd yn agored i'w llefain hwynt.

8. Ein henaidd sydd yn disgwyl am yr Arglwydd : efe yw ein porth a'n tarian.

9. Aml ddrygau a gaiff y cyfiawn : ond yr Arglwydd a'i gwared ef oddi wrthynt oll.

10. Yr Arglwydd a'th geidw rhag pob drwg : efe a geidw dy enaid.

P E N. VI.

WELE ti a wnaethpwyd yn iâch : na phecha mwyach rhag digwydd i ti beth a fyddo gwaeth.

C

2. Fel

2. Fêl na byddai i'r rhai byw, fyw mwyach iddynt eu hunain, ond i'r hwn a fu farw droffynt.

3. Yr hên bethau a aethant heibio; wele gwnaethpwyd pob peth yn newydd.

4. Yr hwn a'n gweithiodd ni i hyn yma yw Duw, yr hwn hefyd a roddodd i ni ernes yr Ysryd.

5. Eithr y mae gennym y tryfor hwn mewn llestri pridd.

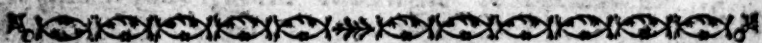
6. Rhoddwch eich serch ar bethau sydd uchod, nid ar bethau sydd ar y ddaear.

7. *Tydi gan hynny*, fy mab gwranddo addysg dy dad.

8. Gwaith pob dyn a wneir yn amlwg: canys y dydd a'i dengys.

9. Gwybydd y geilw Duw di i'r farn am hyn oll.

10. Canys pa lesâd i ddyn os ennill yr holl fyd, a cholli ei enaid ei hun?

P E N. VII.

GWYN eu byd y tlodion yn yr ysryd: canys eiddynt yw teyrnas nefoedd.

2. Gwyn eu byd y pur o galon: canys hwy a welant Dduw.

3. Byddwch lawen a hyfryd: canys mawr yw eich gwobr yn y nefoedd.

4. Canys lle y mae eich tryfor, yno y bydd eich calon hefyd.

5. Onid yw'r bywyd yn fwy nâ'r bwyd, a'r corph yn fwy nâ'r dillad?

6. Nid pob un sydd yn dywedyd wrthyf, Arglwydd, Arglwydd, a ddaw i mewn i deyrnas nefoedd.

7. Ewch i mewn trwy'r porth cyfyng: canys ehang yw'r porth, a llydan yw'r ffordd sydd yn arwain i ddistryw.

8. O blegid

8. O blegid cyfyng yw'r porth, a chûl yw'r ffordd sydd yn arwain i'r bywyd.

9. Canys llawer sydd wedi eu galw, ac ychydig wedi eu dewis.

10. Daeth dydd mawr ei ddigter ef; a phwy a ddichon sefyll?

P E N. VIII.

GWELWCH pa fath gariad a roes y Tâd arnom, fel y'n gelwid yn feibion i Dduw.

2. O blegid ni a gawn ei weled ef megis ag y mae.

3. Ac y mae pob un sydd ganddo y gobaith hyn ynddo ef, yn ei buro ei hun, megis y mae yntau yn bur.

4. A hyn yw'r hyfder sydd gennym tu âg atto ef, ei fod yn ein gwrandio ni.

5. Canys Bachgen a aned i ni, Mab a roddwyd i ni.

6. Am hynny efe a ddichon hefyd yn gwbl iachâu, y rhai trwyddo ef, sy'n dyfod at Dduw, gan ei fod yn byw bob amser i eiriol drostynt hwy.

7. Yr hwn ni wnaeth bechod, ac ni chaed twyll yn ei enau.

8. Wedi ei demtio ym mhob peth yr un ffunud a ninnau, etto heb bechod.

9. Gwir yw'r gair, os buom feirw gyd âg ef, byw a fyddwn hefyd gyd âg ef.

10. Os y Mab gan hynny a'ch rhyddhâ chwi, rhyddion a fyddwch yn wir.

P E N. IX.

GWELL yw ychydig gyd âg ofn yr Arglwydd, na thryfor mawr a thrallod gyd âg ef.

2. Ofn yr Arglwydd yw ffynnon y bywyd, i ddiange rhag maglau angau.

3. Enaid y diog a ddeifyf, ac ni chaiff ddim : ond enaid y diwyd a wneir yn frâs.

4. Ffrwyth y cyflawn fydd megis pren y bywyd.

5. Aryffordd i fywyd y mae'r neb a gadwo addysg.

6. Y neb a'm caffo i a gaiff fywyd : ond y neb a becho yn fy erbyn a wna gam â'i enaid ei hun.

7. Arnoch chwi wŷr yr wyf fi yn galw ; ac at feibion dynion y mae fy llais.

8. Canys ffyrdd dyn fydd yngolwg yr Arglwydd, ac y mae efe yn dal ar ei holl lwybrau ef.

9. Ystyria lwybr dy draed : a threfner dy holl ffyrdd yn union.

10. Canys yr Arglwydd a fydd dy hyder di, ac a geidw dy droed rhag ei ddal.

P E N. X.

BYDD dda wrth dy was, fel y byddwyf byw, ac y cadwyf dy air.

2. Cymmer oddi wrthyf ffordd celwydd ; ac yn raslawn dôd i mi dy gyfraith.

3. Dysg i mi O Arglwydd ffordd dy ddeddfau, a chadwaf hi hyd y diwedd.

4. Gwna i mi ddeall a chadwaf dy gyfraith : i'e cadwaf hi â'm holl galon.

5. Tro heibio fy llygaid rhag edrych ar wagedd : a bywhâ fi yn ol dy air.

6. O

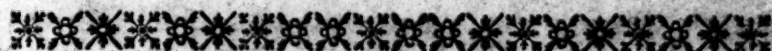
6. O Arglwydd fy rhan ydwyt; dywedais y caddwn dy eiriau.

7. Gwnaethost yn dda â'th was O Arglwydd yn ol dy air.

8. Mor felus yw dy eiriau i'm genau.

9. Llufern yw dy air i'm traed, a llewyrch i'm llwybr.

10. Gwell i mi gyfraith dy enau, na miloedd o aur ac arian.

P E N. XL.

HEDDWCH mawr sydd i'r rhai a garant dy gyfraith: ac nid oes dramgwydd iddynt.

2. Dadleu fy nadl, a gwared fi: bywhâ fi yn ol dy air.

3. Fy nghymmorth a ddaw oddi wrth yr Arglwydd, yr hwn a wnaeth nefoedd a daear.

4. Ni âd efe i'th droed lithro: ac ni huna dy Geidwad.

5. Ni'th dery'r haul y dydd, na'r lleuad y nos.

6. Ein porth ni sydd yn enw'r Arglwydd, yr hwn a wnaeth nefoedd a daear.

7. Yr Arglwydd a wnaeth i ni bethau mawrion; am hynny yr ydym yn llawen.

8. Gwyn ei fyd pob un sydd yn ofni'r Arglwydd; yr hwn sydd yn rhodio yn ei ffyrdd ef.

9. Canys mi a wn mai mawr yw'r Arglwydd; a bod ein Harglwydd ni goruwch yr holl dduwiau.

10. Oh na wyddwn pa le y cawn ef!

P E N. XII.

Y Mae'r Barnwr yn sefyll wrth y drws.

2. Canys Duw a ddwg bob gweithred i farn, a phob peth dirgel, pa un bynnag fyddo ai da ai drwg.

3. Y nefoedd a'r ddaear fy yr awr hon, ydynt trwy'r un gair wedi eu rhoddi i gadw i dân, erbyn dydd y farn, a distryw yr anwir ddynion.

4. Dydd yr Arglwydd a ddaw megis lleidr y nôs.

5. Canys efe a ddaw fel magl, ar warthaf pawb oll a'r fy yn trigo ar wyneb yr holl ddaear.

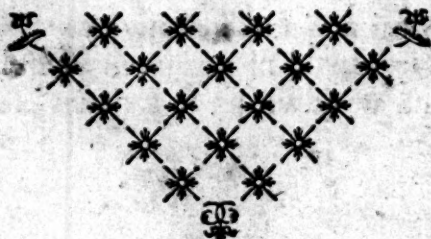
6. A'r Arglwydd a rydd ei lef o flaen ei lu, canys mawr iawn yw ei werfyll ef, canys cryf yw'r hwn fydd yn gwneuthur ei air ef, o herwydd mawr yw dydd yr Arglwydd.

7. Ac mi a welais y meirw, fychain a mawrion yn sefyll ger bron Duw.

8. Gwiliwch gan hynny; am na wyddoch pa awr y daw eich Arglwydd.

9. A Sêr nef a fyrthiant, a'r nerthoedd fydd yn y nefoedd a figlir.

10. Am hynny byddwch chwithau barod: canys yn yr awr ni thybioch y daw Mab y Dyn.

*Adnodau hawdd, wedi eu casglu ynghyd yn Bennodau
byrrion o eiriau Un, Dwy, a Thair Sillaf.*

P E N. I.

Y Nefoedd sy'n datgan gogoniant Duw; a'r
ffurfafen sy'n mynegi gwaith ei ddwylaw ef.

2. Arglwydd ein Iôr ni, mor ardderchog yw dy
enw ar yr holl ddaear! yr hwn a ofodaist dy ogon-
iant uwch y nefoedd.

3. Pan edrychwyf ar dy nefoedd, gwaith dy
fysedd; y lloer a'r sêr y rhai a ordeiniaist.

4. Pa beth yw dyn i ti i'w gosio? a mab dyn i
ti ymweled ag ef.

5. Canys gwnaethost ef ychydig is na'r angyl-
ion, ac a'i coronaist â gogoniant ac â harddwch.

6. Er hynny dyn mewn anrhydedd nid erys.

7. Am hynny, megis trwy un dyn y daeth
pechod i'r byd, a marwolaeth trwy bechod; ac felly
yr aeth marwolaeth ar bob dyn, yn gymmaint a
phechu o bawb.

8. Gŵyrasant oll, aethant i gyd yn anfuddiol;
nid oes un yn gwneuthur daioni, nac oes un.

9. O blegid pawb a bechasant, ac ydynt yn ôl
am ogoniant Duw.

10. Pwy a ddyry beth glân allan o beth aflan?

+++++
P E N. II.

A Pha beth y deuat ger bron yr Arglwydd, ac
yr ymgrymmaf ger bron yr uchel Dduw?

2. Trwy weithredoedd y ddeddf ni chyfiawn-
heir un cnawd yn ei olwg ef.

3. Canys

3. Canys pwy bynnag a gadwo'r gyfraith i gyd oll, ac a ballo mewn un pwngc, y mae efe yn euog o'r cwbl.

4. Eithr cyd-gauodd yr ysgrythur bob peth dan bechod, fel y rhoddid yr addewid trwy ffydd Iesu Grist, i'r rhai sy'n credu.

5. Crist a'n llwyr brynodd oddi wrth felldith y ddeddf, gan ei wneuthur yn felldith trosom.

6. Canys Crist pan oeddym ni etto yn weiniaid, mewn pryd a fu farw dros yr annuwiol.

7. Ac nid oes enw arall dan y nef wedi ei roddi ym mhlith dynion, trwy'r hwn y mae'n rhaid i ni fod yn gadwedig.

8. Efe a archollwyd am ein camweddau ni; a'r Arglwydd a roddes arno ef ein hanwiredau ni i gyd.

9. Yr hwn a draddodwyd dros ein pechodau ni, ac a gyfodwyd i'n cyfiawnhau ni.

10. Cariad mwy na hwn nid oes gan neb, sef bod i un roi ei einioes dros ei gyfeillion.

P E N. III.

YN eu holl gyftudd hwynt efe a gyftuddiwyd.
2. Trîst iawn yw fy enaid hyd angau.

3. A minnau os dyrchefir fi oddi ar y ddaear, a dynnaf bawb attaf fy hun.

4. Gwelwch ac edrychwch a oes y fath ofid a'm gofid i.

5. Yr Arglwydd a fynnai ei ddryllio ef; efe a'i clwyfodd: pan ofododd efe ei enaid yn aberth dros bechod.

6. Yr hwn nid arbedodd ei brïod Fab, ond a'i traddododd ef trosom ni oll; pa wedd gyd âg ef hefyd na ddyry efe i ni bob peth.

7. Nid

7. Nid oes neb yn dwyn fy einioes oddi arnond myfi sydd yn ei doddi hi i lawr o honof fy hun.

8. Yn wir, yn wir meddaf i chwi, oni syrth y gronyn gwenith i'r ddaear a marw, hwnnw a erys yn unig: eithr os bydd efe marw, efe a ddwg ffrwyth lawer.

9. Gan wybod nad â phethau llygredig, megis arian neu aur y'ch prynwyd chwi; eithr â gwerthfawr waed Crist.

10. Yr hwn a'm carodd i, ac a'i dodes ei hun drosaf fi.

P E N. IV.

DEUWCH, gwelwch y fan lle gorweddodd yr Arglwydd.

2. Wele y mae efe yn myned o'ch blaen chwi i *Galilea*: yno y gwelwch ef.

3. Hwn a gyfododd Duw y trydydd dydd, ac a'i rhoddes ef i'w wneuthur yn amlwg;

4. Nid i'r bobl oll, eithr i'r tyftion etholedig o'r blaen gan Dduw, sef i ni y rhai a fwyttasom ac a yfasom gyd âg ef, wedi ei gyfodi ef o feirw.

5. Canys fel y bu efe farw, efe a fu farw unwaith i bechod: ac fel y mae'n byw, byw y mae i Dduw:

6. Felly chwithau hefyd, cyfrifwch eich hunain yn feirw i bechod, eithr yn fyw i Dduw, yng Nghrist Iesu ein Harglwydd.

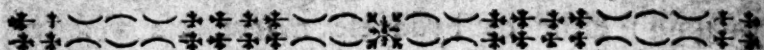
7. Eithr trwy ei waed ei hun a aeth unwaith i mewni'r cyfsegr, gangaeli ni dragywyddol ryddhâd.

8. Crist a aeth i mewn i'r nef ei hun, i ymddangos yn awr ger bron Duw trosom ni.

9. Eithr Duw a gyfododd yr Arglwydd, ac a'n cyfyd ninnau trwy ei nerth ef.

10. Canys

10. Canys os ydym yn credu farw Iesu a'i gyfodi; felly y rhai a hunafant yn yr Iesu, a ddwg Duw hefyd gyd âg ef.

P E N . V.

EFE a yf o'r afon ar y ffordd: am hynny y dyrcha efe ei ben.

2. Yr wyf yn dyrchafu at fy Nhad i a'ch Tad
chwithau, a'm Duw i a'ch Duw chwithau.

3. Ac wedi iddo ddywedyd y pethau hyn, a hwynt-hwy yn edrych, efe a dderchafwyd i fynu, a chwmwl a'i derbyniodd ef allan o'u golwg hwynt.

4. Yr hwn a ddifgynodd, yw'r hwn hefyd a
difgynodd goruwch yr holl nefoedd, fel y cyflawnai
bob peth.

5. Canys un Duw fydd, ac un Cyfryngwr hefyd rhwng Duw a dynion, y Dyn Crist Iesu.

6. Efe a ddug bechodau llaweroedd, ac a eir-
iolodd dros y trofeddwyr.

7. Yr hwn y mae y Mab ganddo, y mae'n bywyd ganddo; a'r hwn nid yw ganddo Fab Duw, nid oes ganddo fywyd.

8. Yr hwn fydd yn credu yn y Mab, y mae ganddo fywyd tragywyddol: a'r hwn fydd heb gredu i'r Mab, ni wêl fywyd; eithr y mae digofaint Duw yn aros arno ef.

9. Canys trwy räs yr ydych yn gadwedig, trwy ffydd; a hynny nid o honoch eich hunain: rhodd Duw ydyw.

10. Am hynny, gan ein bod wedi ein cyfiawn-
hau trwy ffydd, y mae gennym heddwch tu ag at
Dduw, trwy ein Harglwydd Iesu Grift.

P E N

P E N. VI.

EITHR pan ddel y Diddanydd, yr hwn a anfonaf i chwi oddi wrth y Tad (sef Yspryd y gwirionedd, yr hwn sy'n deilliaw oddi wrth y Tad)

2. Efe a ddysg i chwi yr holl bethau, ac a ddwg ar gôf i chwi yr holl bethau a ddywedais i chwi :

3. A phan ddél efe, sef Yspryd y gwirionedd, efe a'ch tywys chwi i bob gwirionedd.

4. Eithr nyni oll ag wyneb agored, yn edrych ar Ogoniant yr Arglwydd megis mewn drŷch, a newidir i'r unrhyw ddelw o ogoniant i ogoniant, megis gan Yspryd yr Arglwydd.

5. Canys heb sancteiddrwydd ni chaiff neb weled yr Arglwydd.

6. Lle y mae Yspryd yr Arglwydd, yno y mae rhyddid.

7. Os byw yr ydym yn yr Yspryd, rhodiwn hefyd yn yr Yspryd.

8. Canys y rhai sydd yn ol y cnawd, am bethau y cnawd y maent yn syniaw : eithr y rhai sydd yn ol yr Yspryd, am bethau'r Yspryd.

9. Y sawl a arweinir gan Yspryd Duw, y rhai hyn sydd blant i Dduw.

10. Ac od oes neb heb Yspryd Crist ganddo, nid yw hwnnw yn eiddo ef.

P E N. VII.

CHwychwi yw fy nghyfeillion, os gwnewch pa bethau bynnag yr wyf yn eu gorchymyn i chwi.

2. Canys

2. Canys pwŷ bynnag a wnâ ewyllys fy Nhaf yr hwn fydd yn y nefoedd, efe yw fy mrawd i, a'm chwaer, a'm mam.

3. Nid pob un fydd yn dywedyd wrthyf, Arglwydd, Arglwydd, a ddaw i mewn i deyrnas nefoedd; ond yr hwn fydd yn gwneuthur ewyllys fy Nhaf yr hwn fydd yn y nefoedd.

4. Câr yr Arglwydd dy Dduw â'th holl galon, ac â'th holl enaid, ac â'th holl feddwl. Hwn yw'r cyntaf a'r gorchymyn mawr.

5. A'r ail fydd gyffelyb iddo; câr dy gymmydog fel ti dy hun.

6. Y plant ufuddhewch i'ch rhieni yn yr Arglwydd; canys hyn fydd gyfiawn.

7. A chwithau dadau, na yrrwch eich plant i ddigio; ond maethwch hwynt yn addysg ac athrawiaeth yr Arglwydd.

8. A Duw'r heddwch, yr hwn a ddug drachefn oddi wrth y meirw ein Harglwydd Iesu, Bugail mawr y defaid, trwy waed y cyfammod tragwyddol.

9. A'ch perffeithio ym mhob gweithred dda, i wneuthur ei ewyllys ef; gan weithio ynoch yr hyn fydd gymmeradwy yn ei olwg ef trwy Iesu Grist: i'r hwn y byddo' gogoniant yn oes oes oedd. Amen.

10. Grâs ein Harglwydd Iesu Grist, a chariad Duw, a chymdeithas yr Ysryd Glân a fyddo gyd â chwi oll. Amen.

*Adnoddau hawdd, wedi eu casglu yn Bennodau byrion
o Eirian Un, Dwy, Tair, a Phedwar Sillaf, a
o Bump Sillaf.*

P E N . I.

CYANYS gan fod marwolaeth trwy ddyn, a'r
ddyn hefyd y mae adgyfodiad y meirw.

2. Y mae'r awr yn dyfod, yn yr hon y bydd
pawb a'r fydd yn y beddau glywed ei leferydd.
A hwy a ddeuant allan, y rhai a wnaethant dda
adgyfodiad bywyd; ond y rhai a wnaethant ddau
i adgyfodiad barn.

3. Yr Arglwydd ei hun a ddigyn o'r naill
bloedd, a ller yr Archangel, ac ag udgorn
a'r meirw yng Nghrist a gyfodant yn gyntaf.

4. A llawer o'r rhai fydd yn cyfigu yn llaw
ddaeiar a ddeffroant, rhai i fywyd tragywyddol,
rhai i warch a dirmyg tragywyddol.

5. Yr hwn a gyfnewidia ein corph gwael ni,
y gwneler ef yr un ffurf â'i gorph gogonedus ni.

6. Dy feirw a fyddant byw, fel fy nghorff i
yr adgyfodant.

7. Yr Iesu a ddywedodd, Myfi yw'r adgyfodiad
a'r bywyd: yr hwn fydd yn credu ynof fi, er iade
farw, a fydd byw.

8. Nid oes gan hynny yn awr ddim damnedigaeth
aeth i'r rhai fydd yng Nghrist Iesu.

9. Ond ar yr annuwiolion y gwllawia est faglan
tân a brwmstan, a phoethwynt ystormus: a
ran eu phiol hwynt.

10. A'r rhai hyn a ânt i gosbedigaeth tragywyddol:
ond y rhai cyflawn i fywyd tragywyddol.

P E N II.

A BYDD arwyddion yn yr haul, a'r lleuad, a'r sêr; ac ar y ddaear ing cenhedloedd gan gyfyng-gyngor; a'r môr a'r tonnau yn rhoio, a dynion yn llewygu gan ofn.

2. Yno y bloeddia'r dewr yn chwerw. Diwrnod llidiog yw'r diwrnod hwnnw, diwrnod trallod a chyfyngdra, diwrnod dinystr ac anghyfanedd-dra, diwrnod tywyll a du, diwrnod cymmylau a thywyllni.

3. Pwy a saif o flaen ei lid ef? a phwy a gyfyd ynghyngdareddeu goniant? Ei lid a dywelltir fel tân, a'r creigiaid a weir i lawr ganddo.

4. Canys yr udgorn a gan, a'r meirw a gyfodir yn anllygredig, a ninnau a newidir.

5. Yr Arglwydd Iesu a farna'r byw a'r meirw yn ei ymddangosiad.

6. Yna y galwant arnaf, ond ni wrandawaf; yn fore y'm ceisiant, ond ni'm cânt. Canys câs a fu ganddynt wybodaeth, ac ofn yr Arglwydd ni ddewisafant.

7. A chyd-gefflir ger ei fron ef yr holl genhedloedd: ac esfe a'i didola hwynt oddi wrth eu gilydd, fel y didola bugail y defaid oddi wrth y geifr.

8. Yna y dywed y Brenhin wrth y rhai ar ei ddeheulaw, Deuwch, chwi fendigedigion fy Nhâd, etifeddwch y deyrnas a barottowyd i chwi er feiliad y byd.

9. Yna y dywed esfe hefyd wrth y rhai a fyddant ar y llaw afwy, Ewch oddi wrthyf, rai meiddigedig, i'r tân tragywyddol, yr hwn a barottowyd i ddifodol a'i angylion.

10. Yna

10. Yna y dychwelodd, ac y gwelodd rhyw
rhwyg y cyhawn a'r llygionus, rhwyg y hwn a
wafanaetho Dduw, a'r hwn ni's gwafanaetho ef.

P E N. IIL

A'R dydd hwnnw y dywedir, Wele, dyma
ein Duw ni; gobeithiasom ynddo, ac efe
a'n ceidw: dyma'r Arglwydd; gobeithiasom ynddo,
gorfoleddwn a llawenychnw yn ei iachaw-
dwriaeth ef.

2. Anwylyd, yr awr hon meibion i Dduw ydym,
ac nid amlygwyd etto beth a fyddwn: eithr ni
wyddom pan ymddangoso efe, y byddwn gyfallys
iddo; o blegid ni a gawn ei weled ef megis ag y
mae.

3. O hyn allan rhoddwyd coron cyfiawnder i'w
chadw i mi, yr hon a rydd yr Arglwydd, y Barn-
wr cyfiawn i mi y dydd hwnnw: ac nid yn unig
i mi, ond hefyd i bawb a garant ei ymddangosi
ef.

4. Y llinhynau a syrthiodd i mi mewn lleordd
hyfryd; ie y mae i mi etifeddiaeth dëg.

5. Fel y mae'n 'sgrifenedig, Ni welodd llygaid
ni chlywodd clust, ac ni ddaeth i galon dyn, y
pethau a ddarparodd Duw i'r rhai a'i carant ef.

6. Digonolrwydd llawenydd fydd ger dy fron:
ar dy ddeheulaw y mae digrifwch yn dragywydd.

7. Gan ddiolch i'r Tad, yr hwn a'a gwnaeth
ni yn gymmwys i gael rhan o etifeddiaeth y faint
yn y goleuni.

8. O herwydd hynny y maent ger bron gorfedd-
faingo Duw, ac yn ei wafanaethu ef ddydd a nos.

5

0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0

EcL

Ez. iii. Angel ydych chi yn eiddo, mewn barn
dân yn y borth.

iv. 3. Gwialen *Moses* yn tued yn *serph*.

— 4. Troi ei law ef yn wahangolus: a'r
hiachau.

vii. 10. Gwialen *Aaron*, yn troi yn *serph* ger borth
Pharao.

— 12. Gwialt y Swynwŷr yn troi yn *serph*, a
gwialen *Aaron* yn eu llyngau hwynt.

— 20. Troi dyfroedd yr *Aipht* yn waed.

viii. 6. Plâ y llyffaint: *adn.* 10. Plâ'r cornwyd:
adn. 17. Y llau: *adn.* 23. Tazanau, sealyg,
a than.

x. 13. Plâ y Locustiaid, *adn.* 22. Tpyllwch ar
holl dir yr *Aipht*.

xii. 29. Lfadd y cyntafnedigion.

— 13. *Israel* yn gadael yr *Aipht*.

xiii. 20. Y golofn yn dywyllwch i'r *Aiphtiaid*, ond
yn oleuni i *Israel*.

— 21. Hollt'r Môr, a'u harwain â'r golofn: ond
a than.

— 22. *Israel* yn myned trwodd yn ddigon, ar
dir fych.

— 26. Y môr yn dychwelyd, ac yn gorchodwch
Aiphtiaid.

xvi. 12. Anfon y foff-ieir, a'r Manna yn ym-
borth.

xvii. 6. Cael dwfr o'r graig galleffr.

xix. 16. Disgyniad yr Arglwydd, mewn mawrdd
gogoneddus ac ofnadwy, ar fynydd *Sinai*.

xx. 1. Traddodi'r gyfraith i *Moses*, ar ddwy llec
faen, wedi ei 'sgrifennu â bys Duw.

xxiv. 18. *Moses* yn aros yn y mynydd, ddugain
niwrnod.

xxxiv. 28. Ac yn ymprydio ddugain niwrnod, a
deugain nôs.

- Ex. xxiv. 29.* Ei wyneb yn disgloethio, iel nad a'i
a'r *Israeliaid* edrych yn grâff arno.
- *Lev. ix. 24.* Tân oddi wrth yr *Arglwydd*, yn yfu'r
poeth offrwyn.
- x. 2. Tân oddi wrth yr *Arglwydd* yn difa *Nadab*
ac *Abihu*, am offrynnu â than dieithr.
- xi. 25. Rhoddi yspryd prophwydoliaeth i'r deg
henafgwyr a thrugain.
- Num. xiv. 37.* Y gwyr a roesai anair i'r wlad yn
marw o'r plâ.
- xvi. 32. Y Ddaear yn agoryd ei safn, ac yn llyngu
Cora, *Dathan*, ac *Abiram*.
- 49. Pedair mil a'r ddeg yn marw o'r plâ, am
duchan.
- xvii. 8. Gwialen *Aaron* yn blaguro.
- xxi. 6. Iachau y bobl trwy edrych ar y sarph brâs,
a frathafid gan y seirph tanllyd; am rwnnach.
- xxii. 28. Afyn yn llafaru, er argyhoddi a chery-
ddu *Balaam*.
- xxiii. Ei oruwchreoli ef gan Dduw i fendithio
Israel; ac i brophwydo yn oleu am y *Mesias*.
- Deut. xxix. 5.* Gwisgoedd yr *Israeliaid* heb henei-
ddio ddeugain mlynedd.
- Jos. iii. 7.* Attal yr *Iorddonen*, nes i holl *Israel*
fyned trwodd.
- iv. 20. Muriau *Jerico* yn cwympo, wrth fŵn y
cyrn hyrdod.
- x. 11. Distrywio gelynion *Israel* â chenllysg.
- 13. Yr Haul a'r lleuad yn sefyll, ddiwrnod
cyfan.
- Barn. vi.* Angel yn ymddangos i *Gideon*; a'r
aberth yn cael ei yfu.
- 38. Rhoddi arwydd i *Gideon*, trwy'r un
gwlan.
- xii. 20. *Gideon* â'i dri chan gwr, heb arfau, ond
piserau pridd, a lampau, yn gorchfygu'r *Midi-*
aniaid.

Barn.

*Barn. xlii. 19. Angelus ymgyngderu genedigedig
Samson, ac yn ei gyrru i fynu yn flaen yr aberth.*
xiv. 6. *Samson yn hollti'r llew, heb tua araf yn ei
law.*

xv. 14. *Samson yn torri rhaffau newyddion, â
phia rai y rhwymafid ei.*

— 15. *Samson yn lladd mil o'r Philistiaid, â gen
afyn i'r.*

— 19. *Hollti'r ên afyn, i ddiodi Samson yn ei
gyfyngder.*

xvi. 3. *Samson yn dwyn drysau a physt porth y
ddinas, i ben y bryn.*

— 9, 12, 14. *Samson yn torri'r gwdyn irion, a'r
rhaffau newyddion, ac yn diange ymaith, er
plethu faith gudyn ei ben ynghyd â'r wê.*

— 29, 30. *Samson yn ymgynnal wrth y ddwy
golofn, ac yn tynnu tŷ Dagon i lawr, gan ladd
o'r Philistiaid fwy wrth farw, nag a laddafai
yn ei holl fywyd.*

i *Sam. v. 3. Dagon yn cwmpo o flaen yr Arch.*

vi. 12. *Dwyn yr Arch yn ôl i dir Israel, gan
ddwy fuwch flith, ar fenn newydd.*

vii. 10. *Dryllio'r Philistiaid â tharanau.*

xii. 15. *Anfon tharanau a gwlaw yn amser cynha-
af, trwy weddi Samuel.*

xiv. 15. 20. *Daeaf gryn, a dychryn Duw yng
ngwersyll y Philistiaid, yn peri iddynt ladd eu
gilydd.*

xvii. 49. *Dafydd yn lladd Goliath, â ffon daff a
charreg.*

xix. 20, 23. *Ysbyrd Duw yn disgyn ar genhadau
Saul; ac arno yntau hefyd, pan yr aethant i
ddal Dafydd.*

2 *Sam. vi. 7. Lladd Uzza am gyffwrdd â'r arch.*

i *Bren. xliii. 5. Rhwygo'r allor yn Bethel, a thy-
wallt y Iudw oddi arni, wrth air gŵr Duw.*

i *Bren.*

2 Bren. iiii. 6. Addera Iddu *Yeroboam*, trwy weddi
Prophwyd.

— 28. Llad y Prophwyd gan lew, am anafod
hau gair yr Arglwydd : ond ni ddrylliwyd
gelain, er bod y llew yn sefyll yn ei hymyl.

xvii. 1. *Elias* yn rhagfynegi am ffayddoedd
fychder, sef, na byddar na gwllth na gwllaw.

— 6. Y cigfrain yn ei borthi ef, ar lan afon *Cerith*.

— 16. 22. *Elias* yn amlhau blawd ac olew y wa
ddw o *Sarepta* : ac yn codi ei mab o farw i fyw.

xviii. 33. *Elias* wrth sefyll o blaid y gwir Dduw
yn erbyn prophwydi *Baal*, yn gweddio, na
dyfod tân o'r nef i ddifa'r aberth ; er cym
maint o ddyfroedd a dywallldwyd arno.

xx. 13. Buddugoliaeth wyrthiol ar elynion yn
gair y Prophwyd.

2 Bren. i. 10. Tân o'r nef yn difa'r tywylogia
a'u gwyr, trwy air y Prophwyd *Elias*.

ii. 8. *Elias* yn hollti'r Iorddonen â'i fantell.

— 11. Ei ddyrchafu i'r nef mewn corwynt.

— 14. *Elisëus* yn hollti'r Iorddonen drachefn,
mantell *Elias*.

— 22. Iachau y dyfroedd gan *Elisëus*.

iii. 17, 24. Llanw'r dyffryn o ddwfr, er na wel
wyd gwynt na gwllaw : fel y siomwyd
gelynion i ruthro ymlaen, i'w dinystr eu hun
ain.

iv. 5. *Elisëus* yn amlhau olew y wraig weddi
dlawd.

— 35. Cyfodi mab y *Sunamites*, o farw i fyw.

— 41. Iachau lluniaeth meibion y Prophwydi.

— 44. Porthi can wr âg ychydig lluniaeth.

v. 14. Iachau *Naaman* o'i wahanglwyf.

— 27. Gwahanglwyf *Naaman* yn glynu wrth
Gehezi, a'i hâd yn dragywydd.

vi. 6. Yr haiarn yn nofio.

2 Bren. vi. 8. *Elisëus* yn datguddio cyfrinach bren-
in *Syrin*.

— 18. *Elisëus* trwy weddi, yn taro'r-gelynion a
dallineb; ac yn agoryd eu llygaidd drachefn.

xiii. 21. Dyn marw yn cael ei fywheu, with
gyffwrdd ag esgyrn *Elisëus*.

xix. 35. Angel yn taro gwerfyll yr *Affyriaid*; ac
yn lladd pum a phedwar ugain a chant o fil-
oedd.

xx. 10. Y cysgod yn dychwelyd yn ei ôl ddeg o
raddau ar ddial *Abaz*, yn arwydd i *Hefecia*.

1 Cron. xxi. 26. Yr angel oedd yn lladd yr *Israel-
iaid*, yn cael ei attal trwy weddi *Dafydd*.

2 Cron. vii. 1. Tân yn disgyn o'r nef with gys-
segru'r deml, ac yn difa'r ebyrth.

xx. 23. Pan yr oedd *Israel* yn moliannu prydferth-
wch sancteiddrwydd, mae'r gelynion yn y
cyfamfer yn lladd eu gilydd.

Dan. ii. 31. *Daniel* yn adrodd i'r brenin ei freu-
ddwyd, a'i ddeongliad.

iii. 25. Cadw yn fyw y tri llangc ynghanol y
ffwrn dân.

iv. 18. *Daniel* drachefn yn deongli breuddwyd
Nebucodonosor.

— 33. Gyrru *Nebucodonosor* o blith dynion, a'i
borthi fel eidionau.

— 34. &c. Ei adferu drachefn: yntau yn moli-
annu Duw.

v. 25. *Daniel* yn esbonio'r 'sgrifen-law ar y pared,
i'r brenin *Belfassar*.

vi. 23. Cadw *Daniel* yn fyw yn ffau y llewod.

Jona ii. 10. Gwaredu *Jona* o fol y pysgodyn.

Cofrestr

*Cofrestr o'r rhan fwyaf o'r Gwyrthiau, o grybwyllir
am danynt yn y Testament Newydd.*

Mat. i. 18. Angel yn rhagfynegi rhyfeddol enedig-
aeth Crist.

ii. 2. Y doethion yn dyfod at Grist wrth gyfar-
wyddyd feren.

iv. 23. Crist yn iachau pob clefyd, a phob afiechyd
ym mhlith y bobl.

— 24. Dwyn llawer o gleision atto; ynteu yn eu
iachau hwynt oll.

viii. 3. Crist yn iachau un gwahanglwysus.

— 13. Iachau gwas y canwriad.

— 16. Crist yn bwrw allan gythreuliaid, ac yn
iachau llawer o gleision.

— 26. Yr Arglwydd Iesu â'i air yn gostegu'r
gwynt a'r môr, fel y bu dawelwch mawr.

— 28. Bwrw'r cythreuliaid allan o'r ddau ddeff-
ig; a hwythau trwy ganiattad yn myned i'r
môch.

ix. 22. Gwraig a fuasai glaf ddeuddeng mlynedd,
yn cael iachad, wrth gyffwrdd ag ymyl gwisg
yr Arglwydd Iesu.

— 25. Grist yn cyfodi merch *Jairus* o farwi
fyw.

— 29. Crist yn rhoddi eu golwg i ddau ddeill-
ion, trwy gyffwrdd â'u llygaid.

— 32. Bwrw'r cythraul allan o ddyn mud.

xii. 13. Crist yn adferu i ddyn ei law wywedig.

— 22. Crist yn bwrw'r cythraul allan o ddyn dall,
a mud; yntau yn gweled, ac yn llafaru.

Mat.

Mat. xiv. 25, 29. Crist yn rhedder y môr; ac yn gorchymyn i *Pedr* ddyfod atto ar y dyfroedd.

xv. 22. Iachau merch y wraig o *Ganaan*; yr hon oedd ddrwg ei hwyl gan gythraul.

— 30. Crist yn iachau llawer o gleision, deillion, mudion, ac anafusion.

xvii. 15. Crist yn bwrw'r cythraul allan o'r bachgen lloerig.

— 27 *Pedr* wrth gyfarwyddyd yr Iesu, yn cael darn o arian yn safn Pysgodyn.

xxi. 19. Melldithio'r ffigys-bren, fel y gwywodd yn ebrwydd.

xxvii. 45. Bu dywyllwch ar yr holl oddear dros dair awr, pan ydoedd Crist yn dioddef.

— 53, 54. Llen y Deml a rwygwyd. Y dddear a grynodd: a'r meini a holltwyd. Y beddau a agorwyd: a llawer o gyrph y saint a gyfodasant, ar ei gyfodiad ef.

xxviii. 2. Daear-gryn mawr pan gyfododd Crist o'r bedd.

Marc i. 26. Crist yn gorchymyn i'r yspryd allu fyned allan o'r dyn.

— 34. Crist yn iachau llawer o rai drwg eu hwyl; ac yn bwrw allan gythreuliaid.

ii. 2. Crist yn iachau un claf o'r parlys, yr hwn a ddygpwyd ger ei fron gan bedwar.

vi. 13. Yr Apostolion yn bwrw llawer o gythreuliaid allan; ac yn elio amryw gleision ag olew, fel y iachawyd hwynt.

— 41, 42. Porthi pum mil, a phum forth, a dae bysgodyn.

vii. 33. Iachau un byddar, ac attal dywedyd arho.

viii. 8. Porthi pedair mil, a saith dorth, ac ychydig bysgod bychain.

— 22. Rhoddi ei olwg i ddyn dall, trwy beirni ei lygaid.

Marc

Luc i. 20. Taro Zacarias yn fud, am anghredinaeth.

— 41. Y plentyn yn llammu o lawenydd, yng hroth Elisabeth.

— 64. Agoryd genau Zacarias drachefn.

ii. 11. 15. Angel yn cyhoeddi'r newyddion da i Fugeiliaid.

— 25. 38. Simeon, ac Anna, trwy gyfarwyddyd yr Yspryd Glân yn cydnabod Crist, ac yn llafaru am dano.

iv. 39. Iachau chwegr Pedr.

xvii. 15. Cyfodi mab y wraig weddw o Nain o farw i fyw.

xx. 17. Y cythreuliaid yn darostwng i'r disgyblion yn enw'r Iesu.

xxiii. 13. Iachau y wraig a fuasai mewn gwendid, ddeunaw mlynedd.

xxiv. 2, 3. Crist yn iachau dyn oedd glâf o'r dropfi.

xxvii. 14. Glanhau deg o wahangleifion.

xviii. 42. Crist yn rhoddi ei olwg i ddyn dall, fel i Bartimeus.

xxii. 51. Crist yn iachau clust gwâs yr arch-offeiriad : yr hon a dorrasid ymaith.

Ioan ii. 9. Troi'r dwfr yn win yn Cana Galilea.

iv. 50. Crist â'i air yn iachau mab y pendefig.

v. 5. Iachau y dyn wrth lyn Bethesda : a fuasai glâf namyn dwy flynedd deugain.

lx. 6, 7. Crist â chlai a phoenyn, yn agoryd llygaid dyn a anesid yn ddall.

xxi. 6. Y disgyblion ar arch Crist, yn hwrw'r rhwyd tu deau i'r llong, ac yn dal lliawf mawr o bysgod.

Act. ii. 4. Tywallt yr Yspryd Glân ar yr Apostolion, fel y llafarasant â thafodau eraill.

- Act. ii. 41.* Angyhoeddodd ysbrydion a rhyf-
 — 42. Gwneuthur llawer o arwyddion, a rhyf-
 eddodau gan yr Apostolion.
- iii. 7. Iachau y dyn clöff o grôth ei fam wrth
 borth y Deml.
- v. 5--10. *Ananias a Saphira* yn marw dan farn
 Duw, am eu celwydd a'u rhagrith.
- 12. Llawer o arwyddion a rhyfeddodau yn
 cael eu gwneud trwy ddwyllaw yr Apostolion.
- 15, 16. Cleifion yn cael iachâd trwy gyfgod
Pedr: a lliaws o gleifion, a'r rhai a drallodid
 gan ysprydion aflan yn cael eu iachau oll.
- 19. Angel yn dwyn yr Apostolion allan o'r
 carchar.
- vi. 15. Wyneb *Stephan*, fel wyneb angel.
- vii. 56. *Stephan* yn gweled y nef yn agored.
- viii. 6, 7. Arwyddion yn cael eu gwneuthur gan
Phylip. Ysprydion aflan yn myned allan, a
 chleifion yn cael eu iachau.
- ix. 4. Troedigaeth *Paul*.
- 34. *Pedr* yn iachau *Aeneas*, o'r parlys.
- 40. Cyfodi *Tabitha* o farw i fyw.
- x. 3. Gweledigaeth *Cornelius*.
- 11. Gweledigaeth *Pedr*, am alwad y cenhed-
 loedd.
- 44. Yr Yspryd Glân trwy weinidogaeth *Pedr*,
 yn disgyn ar *Cornelius*, ac ar bawb oedd yn
 clywed y gair.
- xii. 7. Angel yn gwaredu *Pedr* o'r carchar.
- 23. Ysu *Herod* gan bryfaid, am na roisai y
 gogoniant i Dduw.
- xiii. 11. Taro *Elymas* y swynwr â dallineb.
- xiv. 10. Iachau dyn clöff yn *Lysra*.
- xvi. 18. Bwrw yspryd dewiniaeth allan o langces
 yn *Philipi*.
- 26. Daeir-gryn yn siglo seilïan y carchar, a
 rhwymau pawb yn myned yn rhyddion.

12. Rhoddia Ysryd Glân trwy arddod-
lad dwy law *Paul*.

— 12. Dwyn rhai o wisgoedd *Paul* at y cleision,
a'r rhai a flinid gan ysprydion drwg, a hwy-
thau yn cael eu hiachau.

xx. 10. Cyfodi *Eutychus* o farw i fyw.

xxviii. 5. *Paul* yn ysgwyrdd y wiber oddi wrth ei
law heb gael dim niweid.

— 8, 9. Iachau *Publius*, o grŷd a gwaedlif: a
llawer o gleision eraill yn yr ynŷs.

CATECISM YR EGLWYS.

Qwestiwn. **B**ETH yw dy enw di?
Atteb. N. neu M.

Qwest. Pwy a reiddes yr enw bwnnw arnat ti?

Att. Fy Nhadau-bedydd a'm Mammau-bedydd
wrth fy medyddio, pan y'm gwnaethpwyd yn aelod
i Grifft, yn blentyn i Dduw; ac yn enifedd teyrnas
nofoodd.

Qwest. Pa beth a wnaeth dy Dadau-bedydd a'th
Mammau-bedydd yr amser bwnnw drofot ti?

Att. Hwyl a addawfant ac a addunedasant dri
pheth yn fy enw. Yn gyntaf, ymwrthod o honof
a diafol a'i holl weithredoedd; rhodres a gorwag-
edd y byd anwir hwn; a holl bechadurus chwant-
an'r cnawd. Yn ail, Bod i mi gredu holl byngciau
ffydd Crist. Ac yn drydydd, Cadw o honof wyn-
fydedig ewyllys Duw a'i orchymynion, a rhodio
ynddynt holl ddyddiau fy mywyd.

Qwest. Onid wyt ti yn tybina dy fod yn rhannu
i gredu, ac i wneuthur megis yr addawfant hwy drofot
ti?

Att.

Att. Ydwyf yn wir; a thrwy farth Duw Gally
y gwnaf. Ac yr wyf i'n mawr ddiolch i'n Idd
nefol, am iddo fy ngalw i gyfryw stad lachawdw-
iaeth, trwy Iesu Grifft ein lachawdw. Ac ni a
attolygaf i Dduw reddi i mi Râs, modd y gallwyf
aros ynddo holl ddyddiau fy einnes.

Cwest. Adrodd i mi Fannau dy ffydd.

Atteb.

CRedaf yn Naw Dad Holl-gyfoethog, Creaw-
wr nef a daear:

Ac yn Iesu Grifft ei un Mab ef, ein Harglwydd
ni; yr hwn a gaed trwy'r Ysbyrd Glân, a sut a
Fair Forwyn, a ddioddefodd dan Bontus Platon;
a groes-hoeliwyd, a fu farw, ac a gladdwyd; a ddi-
gynnodd i uffern, y trydydd dydd y cyfiodd a
feirw, a esgynnodd i'r nefoedd, ac y mae yn eiddo
ar ddeheulaw Duw Dad Holl-gyfoethog; a'r
y daw i farnu byw a meirw.

Credaf yn yr Ysbyrd Glân; yr Eglwys lân
Gatholig; Cymmunn y saint; Maddeuant pocho-
au; Cyfodiad y cnawd; a'r Bywyd tragywyddol.
Amen.

Cwest. Pa beth yr wyt ti yn ei ddyfegu yn bennaf yn
y pyngciau hyn o'th ffydd?

Att. Yn gyntaf, yr wyf yn dyfegu credu yn Naw
Dad, yr hwn a'm gwnaeth i a'r holl fydd.

Yn ail, yr wyf yn dyfegu credu yn Naw Mab, yr
hwn a'm prynnodd i, a phob rhyw ddyn.

Yn drydydd, yr wyf yn dyfegu credu yn Naw
Ysbyrd Glân, yr hwn sydd i'm Sancteiddia i a holl
etholedig bobl Dduw.

Cwest. Ti a ddywedaisf ddarfed i'th Dadan-bedd
a'th Fannau-bedydd addaw drosat ti, fed i ti gadw
gorchymynion Duw: dywaid di'than i mi pa nifer sydd
o honym?

Att. Deg.

Cwest. Pa rai ydynt?

Amob.

Y Rhai hynny a lasarodd Duw, yn yr ugeinfed bennod o *Esfodus*, gan ddywedyd, Myfi yw'r Arglwydd dy Dduw, yr hwn a'th ddug di ymaith o dir yr *Aipht*, o dy'r caethiwed.

I. Na fydded i ti dduwiau eraill ond Myfi.

II. Na wna it' dy hun ddelw gersfedig, na llun dim a'r fydd yn y nefoedd uchod, nac a'r fydd yn y ddaear ifod; nac a'r fydd yn y dyfwr tan y ddaear: na ostwng iddynt, ac na addola hwynt. O blegid myfi yw'r Arglwydd dy Dduw wyf Dduw eiddigus, yn ymweled â phechodau'r tadau ar y plant hyd y drydedd a'r bedwaredd genhedlaeth o'r rhai a'm casant, ac yn gwneuthur trugaredd i filoedd o'r rhai a'm carant, ac a gadwant fy ngorchymynion.

III. Na chymmer enw'r Arglwydd dy Dduw yn ofer: canys nid gwirion gan yr Arglwydd yr hwn a gymmero ei enw ef yn ofer.

IV. Cofia gadw yn sanctaidd y dydd Sabbath. Chwe' diwrnod y gweithi, ac y gwnai dy holl waith; eithr y seithfed dydd yw Sabbath yr Arglwydd dy Dduw: ar y dydd hwnnw na wna ddim gwaith, tydi na'th fab, na'th ferch, na'th wâs, na'th forwyn, na'th anifail, na'r dyn dieithr a fyddo o fewn dy byrth: canys mewn chwe' diwrnod y gwnaeth yr Arglwydd nef a daear, y môr, a'r hyn oll fydd ynddynt, ac a orphwysodd y seithfed dydd: o herwydd pa ham y bendithiodd yr Arglwydd y seithfed dydd, ac a'i sancteiddiodd ef.

V. Anrhydedda dy dad a'th fam, fel yr estynner dy ddyddiau ar y ddaear, yr hon a rydd yr Arglwydd dy Dduw i ti.

VI. Na ladd.

VII. Na wna odineb.

VIII. Na ladratta.

IX. Na Ddwg gam dystiolaeth yn erbyn dy gymmydog.

X. Na

Na

Erwest.

*Quest. Ffawr ydwyf yn erchi ar fy Argfwydd Dduw yn
ein Tad nefol, yr hwn yw rhoddwr pob daioni,
ddanfoni ei rās arnaf, ac ar ei holl bobl, fel y
gallom ei anrhydeddu ef, a'i wafanaethu, ac ufudd-
hau iddo megis y dylem. Ac yr wyf yn gweddio
ac Dduw, ddanfoni i ni bob peth angenrheidiol, yn
gyntaf i'n hencidiau, ac i'n cyrff; a bod yn drug-
allus wrthynt, a madden i ni ein pechodau: a
rhyngu bôd iddo ein cadw a'n hymddiffyn ym
mhob perygl ysbrydol a chorfforol: a chadw o
hono nym rhag pob pechod ac anwiredd, a rhag
ein gelyn ysbrydol, a rhag angau tragywyddol. A
hyn yr ydwyf yn ei obeithio y gwne efo o'i druga-
redd a'i ddanfoni, trwy ein Hargfwydd Iesu Crist:
ac am hynny yr wyf yn dywedyd, Amen. Poed
gwir.*

Atb.

EYIN Tad yr hwn wyt yn y nefoddd; sanctei-
ddier dy Enw. Deued dy deymas. Bydded
dy cwyllys ar y dddear, megis y mae yn y nefoddd.
Dymuniad hedydw ein bara beunyddiol. A ma-
dder i ni ein dyledion, felf y maddenwn ni i'n
dyledwyr. Ac nae arwain ni i brofedigaeth; eithr
gwared ni rhag drwg. Canys eiddot ti yw'r deyr-
nas, y gallu, a'r gogoniant yn oes oesoedd. A-
men.

*Quest. Po beth yr wyf i yn ei erchi ar Dduw yn
y weddau ben?*

*Atb. Yr ydwyf yn erchi ar fy Argfwydd Dduw
ein Tad nefol, yr hwn yw rhoddwr pob daioni,
ddanfoni ei rās arnaf, ac ar ei holl bobl, fel y
gallom ei anrhydeddu ef, a'i wafanaethu, ac ufudd-
hau iddo megis y dylem. Ac yr wyf yn gweddio
ac Dduw, ddanfoni i ni bob peth angenrheidiol, yn
gyntaf i'n hencidiau, ac i'n cyrff; a bod yn drug-
allus wrthynt, a madden i ni ein pechodau: a
rhyngu bôd iddo ein cadw a'n hymddiffyn ym
mhob perygl ysbrydol a chorfforol: a chadw o
hono nym rhag pob pechod ac anwiredd, a rhag
ein gelyn ysbrydol, a rhag angau tragywyddol. A
hyn yr ydwyf yn ei obeithio y gwne efo o'i druga-
redd a'i ddanfoni, trwy ein Hargfwydd Iesu Crist:
ac am hynny yr wyf yn dywedyd, Amen. Poed
gwir.*

Cwestiwn.

P A sawl Sacrament a ddarllenir yn y
llyfr?

Atteb. Dau yn unig, megis yn gyffwrddol yn
angenrhaidd i iachawdwriaeth, sef. Bedydd, a
Swpper yr Arghwydd.

Cwest. Pa beth yr wyt ti yn arddarllen wrth y gae
hwn Sacrament?

Att. Yr wyt fi yn dyall arwydd gweledig oddi
allan, o räs ysprydol oddi fewn, a roddir i ni
hwn a ordeiniodd Crist ei hun, megis modd
dderbyn y gräs : hwnnw trwyddo, ac i fod yn
i'n sicrhau ni o'r gräs hwnnw.

Cwest. Pa sawl rhan y fudd mewn Sacrament?

Att. Dwy ; yr arwydd gweledig oddi allan,
gräs ysprydol oddi fewn.

Cwest. Pa beth yw'r arwydd gweledig oddi allan
neu'r ffurf yn y Bedydd?

Att. Dwfr : yn y hwn y bedyddir ni, yn awr
Tad, a'r Mab, a'r Ysryd Glân.

Cwest. Pa beth yw'r gräs ysprydol oddi mewn?

Att. Marwolaeth i bechod, a genedigiaeth ne-
wydd i gyfiawnder ; canys gan ein bod ni wrth
naturiseth wedi ein geni mewn pechod, ac yn
blant digofaint, trwy fedydd y gwaed ni yn blant
gräs.

Cwest. Pa beth a ddifgwylir gan yr eiddo a feddydd?

Att. Edifeirwch, trwy'r hon y mae ni yn
wrthod â phechod ; a ffridd trwy'r hon y mae ni
ddiysgog yn credu addewidion Duw, y rhai a wne-
ddynt yn y Sacrament hwnnw.

Cwest. Pa ham wrth bynnu y bedyddair plant bych-
ain, pryd na's gallant a herwydd eu bieuwngelid
lawni'r pethau byn?

Att. O blegid eu bod yn addaw pob un o'r
ddau trwy eu mechnïau : yr hwn addewid par-
ddelant

ddelont i bedran, y maent hwy eu hunain yn
mwyn i'w gyflawni.

*Cwest. Pa ham yr ardeiniwyd Sacrament Swpper
yr Arglwydd?*

*At. Er mwyn tragywyddol gôf am aberth dion-
dddefaint a marwolaeth Crist, a'r llesâd yr ydym
ni yn ei dderbyn oddi wrtho.*

*Cwest. Pa beth yw y rhan oddi allan neu'r arwydd
yn Swpper yr Arglwydd?*

*At. Bara a gwin, y rhai a orchymynodd yr
Arglwydd eu derbyn.*

*Cwest. Pa beth yw y rhan oddi fewn, neu'r peth
a arwyddocêir?*

*At. Corph a gwaed Crist, y rhai y mae'r ffydd-
loniaid yn wir ac yn ddiau, yn eu cymmeryd ac
yn eu derbyn, yn Swpper yr Arglwydd.*

*Cwest. Pa lesâd yr ydym ni yn ei gael wrth gym-
meryd y Sacrament hwn?*

*At. Cael cryfhau a diddanu ein heneidiau trwy
gorph a gwaed Crist, megis y mae'n cyrph yn cael
trwy'r bara a'r gwin.*

*Cwest. Pa beth fydd raid i'r rhai a ddal i Swpper
yr Arglwydd ei wneuthur?*

*At. Eu holi eu hunain, a ydynt hwy yn wir
edifeiriol am eu pechodau a aeth heibio, ac yn
sicr amcanu dilyn buchedd newydd; a oes gan-
ddynt ffydd fywiol yn nhrugaredd Dduw trwy
Crist, gyd â diolchus gôf am ei angau ef, ac a
ydynt hwy mewn cariad perffaith â phob dyn.*

CWEST.

CWESTIYNAU AC ATTEBION

ALLAN O'R

YSGRYTHYRAU SANCTAIDD.

Cwestiwn. **P**WY oedd y dyn cyntaf?
Atteb. Adda.

Cwest. Pwy oedd y wraig gyntaf?
Att. Efa.

Cwest. O ba beth y gwnaeth Duw ddyn?

Att. O bridd y ddacwr.

Cwest. O ba beth y gwnaeth Duw y wraig?

Att. O asen Adda.

Cwest. Pa le y preswylodd Adda ac Efa?

Att. Ym Mharadwys.

Cwest. Pa beth a dafiodd Adda ac Efa allan o
Baradwys?

Att. Pechod.

Cwest. Pwy oedd y dyn goreu?

Att. Y Dyn CRIST IESU.

Cwest. Pwy oedd y gwr wrth fodd calon Duw?

Att. Dafydd.

Cwest. Pwy oedd y dyn doethaf?

Att. Salomon.

Cwest. Pwy a 'sgrifennodd yr Ysgrythyrau?

Att. Dynion Sanctaidd Duw, megis y cynhyr-
fwyd hwy gan yr Yspryd Glân.

Cwest. Pwy oedd y merthyr cyntaf ar ol CRIST?

Att. Stephan.

Cwest. O ba angau y bu efe farw?

Att. Efe a labyddiwyd.

Cwest. Pa le y ganwyd Crist?

Att. Ym Methlehem.

Cwest.

Cwest. Pwy ydoedd fam ein Harglwydd Iesu Grist?

Att. Mair Marwyn.

Cwest. Pwy oedd Dad dyfrifedig ein Harglwydd Iesu Grist?

Att. Joseph y saer : o ba herwydd y galwai yr Iuddewon ef, " Mab y saer."

Cwest. Pwy a fradychodd ei Arglwydd a'i Feistr?

Att. Judas Iscariot.

Cwest. Am ba beth y bradychodd efe ef?

Att. O dra serch ar arian, yr hyn yw gwreiddyn pob drwg.

Cwest. Beth a ddaeth o Judas ar ol ei fradychu ef?

Att. Efe a aeth ac a ymgrogodd.

Cwest. Pwy a wadodd Grist?

Att. Pedr.

Cwest. Pa beth a ddaeth o Pedr ar ol gwadu Grist?

Att. Efe a aeth allan ac a wylodd yn chwerw dost.

Cwest. Pwy a laddodd Abel?

Att. Cain.

Cwest. Pwy ydoedd y Merihyr cyntaf?

Att. Abel.

Cwest. Pwy oedd y dyn hynaf?

Att. Methusalem.

Cwest. Pwy a gadwyd yn yr Arch, pan faddodd Duw y byd?

Att. Noa a'i wraig, ei dri mab, Sem, Cam, a Japheth, a'u tair gwragedd.

Cwest. Pwy a ymdrechodd â Duw?

Att. Jacob.

Cwest. Bath oedd ei enw ar ol iddo ymdrech â Duw?

Att. Israel.

Cwest. Pa sawl un o feibion oedd gan Jacob?

Att. Deuddeg ; o ba rai y daeth deuddeg llwyth Israel.

Cwest. Beth ydoedd eu henwau hwynt?

Att. Reuben, Simeon, Lefi, Juda, Dan, Naph-

thali,

tali, Gad, Aler, Min, a holl ymgyddion
min; dymuniad ymgyddion.

Cwest. Pwy oedd y dyn hwn?

Att. Abraham, yr hwn a alwyd Tad y Eidd
loniaid.

Cwest. Pwy ydoedd y dyn llareiddiaf?

Att. Moses.

Cwest. Pwy oedd y dyn calon galettaf?

Att. Pharaon.

Cwest. Pwy a gondemniodd Grifft?

Att. Pontius Pilat.

Cwest. Pwy a groes-hoeliodd Grifft?

Att. Yr Iuddewon.

Cwest. O bwy y bwriodd Cristf allan faint o gyn-
reuliaid?

Att. O Mair Magdalen.

Cwest. Pwy oedd disgybl anwyf Iesu Crist?

Att. Ioan.

Cwest. Pwy a adawodd Grifft o gariad ar y byd?

Att. Demas.

Cwest. Pwy yw y plant goreu?

Att. Y rhai sydd yn ofni Duw, yn cadw
orchymynion, ac yn ufuddhau i'w rhieni.

Cwest. Pa beth fydd helynt y diwionolion ar ei ymrodd
ô'r byd hwn?

Att. Hwyl a gânt eu trosglwyddo i dragywydd
wynfydedigrwydd; ac yno y byddant yn wallhau
gyd â'r Arglwydd.

Cwest. Pwy yw'r plant gwaethaf?

Att. Y rhai sydd yn dywedyd, celwydd, rhengo
rhagu, lladratta, a thorri'r Sabbarth, ac yn gwrthod
Duw a'u rhieni gan dorri ei ddeddfau sanctaidd
chyslaw.

Cwest. Pa beth a ddaw i'r diwionolion pan ffeir-
ant feirw?

Att. Fe'i telfir i. Uffern, i'w pomio gan
ddiafol a'i angylion.

DIS-

DISGRIFIAD BYRR O BEDWAR
CHWARTER Y FLWYDDYN.

G W A N W Y N.

DYMA un o'r Tymhorau hyfrydaf, pryd y mae natur yn ymwisgo mewn mwy o harddwch na Salomon yn ei holl ogoniant: Oddi wrth ei hun y mae'r gauaf oerllyd yn troi ymaith ei wneud gwywedig. Wele yr awelon llariedd, a'r cawodydd maethlon yn cyd anfon eu hanfhegion, ar ymgeledd ddaear oer-llom, a hyn i gyd am fod y tadmaeth ffrion hwnnw, sef yr Haul yn nesáu; Pwy wrth ganfod hyn, a all lai na chofo *Haul Cyfawnder*, a'i nefol feddyginiaethau? Yna y blaen dardda o'r ddaear y glafwellt iraidd, y llyslau ffryd, a'r blodau per-arogl; a'r Coedydd a ddechreuant wisgo eu hardd-wisgoedd deiliog, gan ymwychu â'r per-blodau symmud-liw: erbyn hyn gellir disgwyl i'r adar ganu, a chlywed llais y *Durtur yn y wlad*. Puroriaeth cantorion bach y goedwig, yn ymryson plethu melys-gerdd ar frig y llwyni deiliog, a bair i'r * Prudd-glwyf ei hun ffoi ymaith, megis y drwg yspryd gynt oddi wrth *Sma*. Yr echediad hefyd a ymgynhullant bob yn ddau, mewn eitha diwydrwydd a chelfyddyd i adeiladu pebyll i feithrin eu rhai bach.—Bydd hoff bellach gan y llafurwr gofalus rodio o amgylch ei faesydd eginog, gan ddigwyl a gobeithio, (yn ol

ar ddiogelir yn y tymmor noethlwrm a ddaw, trwy
rag-ofal eu perchennogion traferthus yn y dyddiau
hafaid hyn. Trwm fydd gweled y diog a dreuliodd
yr haf fel ceiliog y rhedyn, yn newynu yn nyfnder
gauaf: trymmach fydd o weithiau fydd clywed
y iaith anobeithiol honno, gan dorf anedwydd
mewn tragywyddol auaf; *Darfu'r haf ac nid ydym
ni gadwedig.*

Gan faint gwrês a phoethder Llufern mawr y
darfafen, bydd da erbyn hyn gan ddyn ac anifail
gael lle i ymddadluddo dan ryw gyfgod-lwyn tew-
rig, hyd oni ymestyno cyfgodau yr hŷyr: yr hyn
a dywys y Pererinion lluddedig, i feddwl am y gŵr
fel *Pren afalau ym mysg prennau'r coed.* Rhy-
dd mor fore yr anturia'r Pladurwr calonnog i
maes, a'i arf angeuol yn ei law i ddynw
brenin y dychryniadau, heb arbed neb mwy
yntau: nac anghosiwn gan hynny, *mai gwell y
ddiau yw'r bobl.* Ond och! beth yw'r aethus
olygiad fydd gan dorf o gymmylau cuwch-
drwm yn dynefu attom, gan saethu allan o'u
hymysgaroedd y mell cyflwr draidd fel cynnifer
o flammau arswydus, gan ddaw o'u hâl yn y
lenni duon fŵn taranllyd, a ped ymrwygaf
drefnydd y byd ar unwaith. Os yw hyn yn
peri'r galon grynnu, a'r wyneb lasu, beth fydd
yr olwg ar y Barnwr tragywyddol pan ddel ar
ei Orfedd Ogoneddus, *A'r hall ddefnyddiau gan
twir wrês yn toddi o'i flaen.*

CYNHAUAF.

C Y N H A U A F.

WELE'r maesydd yn wynnion bellach i'r cynhauaf, gan ddyfal effeithiau yr Haul cynnes a'r cawodydd ffrwythlawn. Y medelwyr weithian a ânt allan yn fintoedd, a'u crymmanau awchlym i dorri i lawr y gwenith a'r efrau ynghyd gan eu cludo yn ysgubau bob un i'w le priodol o hun; lle gwelir yn amlwg fod pob *bedyn yn caru gorph ei hun; ac na chafgl neb rawnwin addu ddrain: Canys pa beth bynnag a hauc dyn, bynny bedd a fed efe.* Wrth edrych ar hyn, nid allwn lai achosio y Swyddog digllawn hwnnw, angau, a grymman llym, a fed heb wahân, efrau a gwenith gan eu pentyrru ynghyd i'w Ydian dywyll, *byddo amfer mwyach.* Rhyfedd mor ddeg a'w yr olwg arnynt yw'r perllannau ffrwythlon, cyflwyno eu melys-bêr aeron i foddio archwiler flyfig heppil *Adda.* Wrth fwyahau y dantemhol ffrwythau hyn, a chafglu ynghyd y grauwyn addfed, nes y byddai y gwin newydd yn myned i'r y llestri: yn enwedig pan y trosglwyddir y gwenith ardderchog ynghyd â ffrwythau godidog erdd y maesydd i ddiogelwch, pwy a all ddarlunio mor llawen a fydd calon y llafurwr diwyd a'i gyfeillion yn cyd-wledda yn eidd, gan ymlawenychu a ddirfawr wrth fawr y bibell a'r delyn: ond beth yw'r llawenydd hwn i'w gydmaru, ond megis diferyn i'r môr, i'r gorfoledd anrhaethol, a fydd gan y llafurwr nesol a'i gyfeillion, pan *wel y gyfan gwbl o lafur ei enaid.* -- Braidd cyn i'r llawenydd ddibennu, daccw'r dyrnwr difrif yn cwmpo ar y gwenith yn ddi-dosturi, gan ei guro heb at-

a fu cyhyr yn amser mor
 cyfeillion iddo yn y maes. Gallafid meddwl wrth edrych ar y llafurwr yn
 danfon y fath gurwr di-drugaredd i'w lawr-dyrnu
 ei fod yn llwyr gafau, ac am ddiffybwio'r gwenith;
 ond ei amcan a ymddengus yn gwbl i'r gwrthwy-
 neb, pan gwelir y llafur yn bur yn yr Ysgubor.
 Dylgwn wrth hyn, *na welir un cerydd yn byfryd-
 tros yr amser presennol.* Ond er gwaetha'r dyrnwr
 llaw-drwm, a'i ddyrnodiau ffyrnig, wele, er hynny
 grug-mawr yn aros ar y llawr dyrnu, er i'r gwellt
 gael ei fwrw allan dros byth. Ond beth yw'r teulu
 accw, sydd yn rhuthro ar y gwenith o newydd â'u
 barfau dieithrol, gan ei gyhwfanu o flaen adenydd
 tryffawr y wyntyll. Braidd y dechreuwyd ar y
 gorchwyl aruthrol hwn, nad dyma'r us a'r gwe-
 nith yn ymado a'u gilydd yn dragywydd. Pwy a
 all edrych ar hyn heb ddwfn ocheneidio a cholli
 dagrau, wrth gofio am y didoliad tragywyddol.—
 Gallafid meddwl, ac ofni, gan faint ymgyrch y
 gwynt, y freiglasid llawer o'r gwenith dros y drws;
 ond am fod y wyntyll yn llaw y llafurwr gofalus
 ni cholli'r un, ond yr us yn unig. Dysged hyn i ni
 feddwl yn ddirifol am y dydd mawr hwnnw, pryd
*na saif yr annuwilion yn y farn, i.e., nac un forwyn
 ffol; er hynny esfe a gasgl ei wenith i'w ysgubor, ond
 yr us a lysg esfe â thân anniffoddadwy: gan hynny,
 bydd barod Israel i gyfarfod â th Dduw.*

G A U A F.

OCH auaf dû ! llym-dost yw dy demhestloedd,
 a chreulon yw dy oerfel, gan rym cawodydd
 oerllyd, a chenllysg anniodddefol. Pa fodd y ceu-
 lodd y dyfroedd tawel yn gynnifer o lenni tewion,
 mor

mor ddifelydd a'r gwylt glowr! A pha
 afanc a ddacth i ran y brynau cribog, a'r
 oed pen uchel, gan iddynt wisgo gwynion
 gwynnion hyd lawr? A pha beth a ddarfu i tithen?
 O haul pan gilïaist i amgylchoedd pell y deha, a
 gado o'th ôl drueiniaid noethlwm i rynnau mewn
 oerfel yn dy abfeanoldeb? wrth deimlo'r holl
 demheffloedd hyn, mae'n llawn bryd i bob creadur
 anwydog, ddechreu encilio bellach oddi ar y mawr
 i ryw annedd gyfgodfawr. Gwel pawb wrth
 hyn fawr werth mewn congl gynnes, a gwelwch
 yn hytrach na bod yn fferru ar ben creigiau noeth-
 lwm yr Eryri. Os yw dyn ac anifail mor holl oer
 lettŷ; pwy gan hynny ag fydd yn caru gorffwrth-
 fa dragwyddol a all lai na dywedyd gyd a phan
 ganiadydd Israel, *Gwyn fydd preswylwyr dy dy.*—Rhy-
 fedd yr olwg falw heddyw fydd ar y gerddol dy-
 munol, a fu gynt fel *Eden* hawddgar; ond yn aw-
 nid edrychir arnynt mwy na maesydd cyffredin
 eraill. Pa le y mae'r Rholes hyfryd, a'r Lili hardd
 a fu gynt yn hilio'r dyffrynoedd gan eu gwneud
 fel Paradwys dŷ ei hun? ni cheir cyfrif am dan-
 ynt yn bresennol, namyn darfod i'r tymmor
 gwangcus hwn â'i ddannedd oer-llym eu difa yn
 ddifysmwith. Pwy ond yr Afangc hwn a fuasai
 mor reibus a llyngcu holl gynnyrch yr haf, heb
 adael dim yngweddill, na bod well erddo, mwy
 na'r gwartheg culion hynny a welodd *Pharao*
 yn ei freuddwyd; heb feddwl unwaith roi dim yn
 ei le, ond chwydu o'i gylla oerllyd, lwythi dirfawr
 o eira am ben y byd. Ni bu'r Parlys, na dim
 arall erioed mor llwyddiannus i wneud Crynwyr
 a'r tymmor noethlwm hwn: er hynny nid oes
 possibl ei attal: Rhaid ei groesawu er mor anhyfryd
 yw ei wyneb cuchlog. Ond gwae finnau! Dacw
 anghenfil llawer gwaeth a chethinach nag yntau

yn dyfod, fel Hwaint, ymlusgiad arfoel, wrthi, a
bagad o gyfeillion cyahenllyd yn dilyn ei ddifod;
canys nid yw efe byth (meddynt) yn dyfod ei
hun.

Galarus yw edrych ar yr anffurf y mae y bw-
bach yma yn ei wneuthur ar olygus ddynolryw :
trôdd yr impin hardd ieuangc, Blodeuyn firiolaf ei
ardal; yn gleiriach pesychlyd i'r gongl i ochain,
yn ofid iddo ei hun, ac yn faich i'w deulu. A'r
Wryf wisgi ysgafn-droed hithau, Lili'r holl gym-
mydogaeth; wyneb glân a llygaid firiol pa un, a
ladrattodd gynt lygaid a chalon llawer gwr ieuangc
prydferth i'w mawr serchu : Ond yn awr pwy a
edrych arni gyd âg un grâdd o holder; yn lle yr
olwg hardd oedd arni gynt, wele, heddyw, yr wy-
neb yn grychlyd, a'r cefn yn crymmu, a'r holl
lendid i gyd wedi gwywo fel rhosyn diflanedig;
heb neb yn caru ei chyfeilliach mwy, ond y pry-
said arian yngwaelod y bedd.—Ond beth yw hyn i
gyd etto wrth y gauaf tragywyddol, yr hwn a
lwngc yr holl annuwiolion i'w ymysgaroedd tywyll
i boeni byth heb weled haf yn dragwydd.—Gan
hynny, *Cofia yn awr dy Greawdwyr yn nyddiau dy
ieuengētid, cyn dyfod y dyddiau blin.*

CAN St. AMBROS, neu TE DEUM ar y dôn
a elwir CLARENDON.

- 1 **T**I Dduw a falwn ni, cydnabyddwn di Anglwydd byth.
'R holl ddaear a'th fawl di : dragwyddol Dad dilyth
Crŷ Angylion nef; Cerubiaid cu,
Seraphiaid lu, rŷdd arnat lef.
- 2 Dibaid Sanct, Sanct, Sanct, sydd: Duw Iôr Sabbaoth byw.
Nef, daear sydd bob dydd, 'n llawn o'th ogoniant gwiw.
Y Côr ger bron: Apostolion cu,
Prophwydi'n llu a'th fawl yn llon.

- 3 Y glân ardderchog lu, Merthyr tan fân fydd;
Yr Eglwys gymhwys gu, a'th addet di heb dydd;
Y Dwyfol Dad, a'r gear Fab gwiw,
Ac yr unrhyw, yr Ysryd rhâd.
- 4 Ti Crist yw Brenhin bri, trag'wyddol Fab Duw Ddyn:
Ac ni ddiyltyraist di, fru morwyn addfwyn un.
Gorchfygaist faith, nerth Angau cudd;
Rhoist nef yn rhydd, trwy ffydd hoff waith.
- 5 Wyt ar ddechulaw'r Tad, yn y gogoniant gwiw:
Doi i farnu'n wir ddiwâd, yn buredd feirw a byw,
Yn gymmorth rhâd, i'th weision bydd,
A roist yn rhydd â'th werthfawr Waed.
- 6 O cyfrif gyd â'th Saint, o'th nefol Ddwyfol ddawn,
Dy bobl freiniol fraint. Bendithia eu llwythau'n llawn.
Llywia hwy, a dyrcha heb dawl;
A bydd y mawl, it' beunydd mwy.
- 7 Byth anrhydeddwn di, tra paro bri a baint.
Iôr nefol cadw ni, rhag pechod hynod haint.
Anwylaf Nâf, trugaredd dod,
Er mwyn dy glôd, i ni fydd glâf.
- 8 Dy hên drugaredd gu, boed i ni o gyni gael.
Ymddiried wnawn yn hŷ, yn haeddiant Iesu hael.
Tan gysgod llen, rhag gwaradwydd caeth,
Dy Adenydd maeth, y dewn, Amen.

G L O R I A P A T R I.

Gogoniant fyth ar gân, i'th Enw yn gyttûn:
Tad, Mab, ac Ysryd Glân, Trag'wyddol Tri ac Un.
Fel 'roedd mae'n awr, bydd fel y bu:
Halalua llw, trwy'r Nef a llawr.

Rhai

RHAI CHWEDLAU DYCHYMYGOL, A'U
CYMMWYSIADAU.

Y DDAU YMDEITHIWR A'R ARTH.

CYttunodd dau ddyn wrth ymdaith trwy goed-
wig, amddiffyn y naill y llall, pa berigl byn-
nag a'u cyfarfyddai ar y ffordd. Nid aethant yn
neppell, nad dyma Arth yn rhuthro tu ag attynt o
ddrys-lwyn; ar hyn, un o honynt yn hwn oedd
fywiog a chyflym, a bryfurodd i ben pren; y llall
a syrthiodd ar ei wyneb i lawr, gan attal ei anadl
tra bu'r Arth yn dyfod atto, ac yn ei sawrio: ond
meddyliodd yr Arth ei fod yn gelain farw, a thrôdd
yn ôl i'r coed, heb wneud iddo ddim niweid.
Ar ol hyn daeth y Dihiryn chwimmwth i lawr at ei
gyfaill o ben y pren, gan ofyn iddo â gwên ragrith-
iol, "Beth a ddywaid yr Arth wrthyt? Canys,
ebe efe, mi a sylwais iddo roi ei safn wrth dy
gluft." Atfebodd yntau, "Efe a archodd i mi
gymmeryd gofal na hyderwn byth ond hynny, ar y
fath ddiffeithwr digalon â thydi."

Y CYMMWYSIAD.

Nid oes dim braidd yn fwy cyffredin, na chlyw-
ed gwenheithiwr yn bostio ei ffyddlondeb tra b'o'r
tywydd yn dêg; ond os cyfnewid yr hîn, efe a âd
ei gyfaill mor ddi-gynnorthwy, ag y gadawodd
y Mul *Abalom* gynt: Ond, *câr cywir yn yr ing y*
gwelir.

Yr

YR HEN WR A'R ANGAL

HEN wr tlawd a gwael, oedd yn arfer ymdeithio ar hyd coedydd y gymmydogaeth i gaiglu ychydig friwydd ar y tân: un tro, fel yr oedd yn tynnu tu ag adref, rhwng ei henamt, pell-der y ffordd, a phwysau y baich, dechreuodd leig-âu, ie braidd soddi dano; ac fel yr oedd yn eistedd ar y glafwellt, beth a wnaeth o'n galw am angau i dynnu pen ar ei holl ofidiau ar unwaith. Cyn gynted ag y clybu angau ef, daeth yn ddifyswrth atto, gan ofyn iddo, Beth oedd arno eisiau? Yr hên greadur tlawd, yr hwn ni feddylodd fawr fod angau mor agos; a chwedl dychrynnau braidd o'i synhwyrâu wrth ei olwg ddychrynadwy, a'i hat-tebodd ef dan grynnu, Ddarfod wrth ddamwain i'w faich ef syrthio, a'i fod yn rhŷ egwan i'w godi i fynu ei hun; ac iddo fod mor hŷ a galw arno ef i'w gynnorthwyo; ac yn wir mai dyna yn unig oedd arno eisiau yn bresennol, a'i fod yn gobeithio na byddai hyn un tramgwydd i'w Fawrhydi, iddo gymmeryd ei ryddid i ofyn y fath gymmwynas ganddo.

Y CYMMWYSIAD.

Mae'r chwedl hwn yn dangos ymddygiad amryw o ddynolryw tu ag at frenhin y dychryniadau: pan fyddo hwn yn ymddangos ymhell, a hwythau tan ryw rith o wasgfäeon; mawr fydd eu cri am dano; ond pan ddél yn agos, y maent fel y wraig honno pan oedd ei gŵr yn glâf iawn, a synych waeddai allan, "O na chawn farw yn ei le!" Ond ar ryw fore, tybiodd weled yr angau yn ymdreiglo

ymdreiglo tu ag at; yn ddifymwth hi neidiodd
i fynd, gan ymgrymmu yn oftyngedlg ger ei fron,
a chan gyfeirio ei bŷs at y gwelu, dywedodd
wrtho fel hyn; "Yn yr ystafell y mae'r gwr
claf."

XX
Y GOGFRAN A'R COLOMMENOD.

Y Gogfran wrth weled y Colommenod yn byw
mor dda, yn eu celloedd tēg heb eisiau dim,
a wynngalchodd ei phlŷf, ac a wnaeth ei goreu er
ymddangos mor debyg i Golommen ag y gallai, ac
a aeth gan fyw gyd â hwynt. Ni ddarfu i'r Co-
lommenod, tra bu hi distaw, fod yn fanwl iawn i
geisio ei chwilio hi allan, rhag bod yn un achos
tramgwydd iddi. Ond o'r diwedd anghofiodd hi
ei hunan, gan ymlefydd ei hiaith ei hun. Wrth
hynny adnabu y Colommenod beth oedd hi, rhuth-
rasant arni, a churasant hi oddi wrth y bwyd, fel
y gorfu arni ffoi at y Cogfrain yn ôl. Braidd yr
adwaenai y rhei'ny hi yn bresennol, gan fod ei lliw
mor wahanol: ond er ei hadnabod, wrth ystyried
ei bod gynt yn rhŷ falch i aros yn eu cyfeillach
hwy; ni chaniättant hwythau y pryd hyn gym-
maint a hynny o ffafr iddi; eithr erlidiasant hi
ymaith o'u plith.

Y CYMMWYSIAD.

Dyma ddarluniad amlwg o ragrithiwr, a'i wrth-
giliad oddi wrth ei broffies: ni chaiff dderbyniad
gan dduwiolion o blegid ei ragrith; na pharch
gan y byd o herwydd ei rith-greŷydd: *nid yw eiddo
gymmuys i'r tir nac i'r dommen.*

Y BLAIDD A'R OEN.

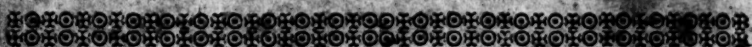
Digwyddodd, ar ddiwrnod gwresfog, i'r Blaidd a'r Oen ddyfod yr un pryd i lan afon loyaf i dorri eu syched. Safodd y Blaidd ar y tir uchaf, a'r Oen is law iddo encyd ar lan y dyfroedd. Pa fodd bynnag, yr oedd ym mryd y Blaidd, er's dyddiau, godi ymrafael. Gofynnodd i'r Oen, Beth oedd efe yn ei feddwl, fod yn cythryblu'r dwfr, a'i wneud mor gymmysglyd fel na's gellir ei yfed: mynnaf iawn gennych am y farhâd yma. Dychrynnodd yr Oen yn ddirfawr wrth hyn, a dywedodd wrtho mor dyner ag oedd bosibl; Syr, gyd â phob gofyngeiddrwydd, ni fedraf hi weled pa fodd y gall hyn fod, gan fod y dwfr yn rheol i wared yn gymmwys oddi wrthyh; a pha fodd y mae'r dwfr yn aflan o'm hachos i, a minnau mor bell is law i chwi? Bydded hynny fel y b'o, ebe'r Blaidd, Cenaw diffaith ydyh chwi, canys fe ddywedwyd wrthyf er's mwy na hanner blwyddyn, eich bod yn fy nghablu yn fy nghesm. A'r fy ngair ebe'r Oen, yr oeddwn i heb fy ngeni yr amser hynny. Gwelodd y Blaidd nad oedd lles yn y byd ymresymmu yn hwy, dechreuodd ymgynndeiriogi ac amhwylllo, gan ysgyrnygu dannedd, a malu ewyn, a chan nesârat yr Oen bîch efe a ddywedodd wrtho, Syrre, os na ddarfu i chwi fy nghablu, mi wn ddarfod i'ch tad, ac nid yw hynny ond yr un peth: a chyn i'r Oen gach dywedyd gair ymhellach, rhuthrodd y Blaidd ar y creadur gwirion diniweid, a chan ei rwygo yn ddrylliau, gwnaeth giniaw brâs i hono ar lan yr afon.

Y CYMMWYSTAD.

Dangosir yma yn eglur, ddrŷch y gorthwyr
 traws, yn gwasgu'r gwan yn ddirugardd, gan
 dorri dros ben pob rhwymau i ddilyn ei gredlon-
 deb, megis y gwnaeth *Abab* gynt â *Naboth* am ei
 winllan : da y dywed yr hên Fardd,

“ Ti ŵr gwan, O taw a'r gwir,”

“ Arian da a wrandewir.”

DERNYDD YR ATTALIADAU.

CYfarfyddir â chwe' math o attaliadau wrth
 ddarlain; a hwy a nodir ac a enwir, megis
 ilod,

Eu Nodau.

Eu Henwau.

Rhagwahanod.

Hannerddryll-ymadrodd.

Y ddwybig, neu dryll ymadrodd.

Diwedd-nod.

Nôd o holedigaeth, neu ymofyniad.

Rhyfedd-nod.

(,) Y *Rhagwahanod*, yw'r lleiaf o'r cwbl, ac
 etto nid yw yn ddirdefnydd, ond yn angenrheidiol i
 rannu ymadroddion yn ddosparthiadau byrion, er
 mwyn eu gwneud yn ddeallus hyd oni ddelont
 ynghyd yn gyflawn lŷnwyr : megis y gwelir yn y
 geiriau hyn ; *Nac uchder, na dyfnder, nac un crea-*
dur arall, ein gwahanu ni oddi wrth gariad Duw, yr
bwn fydd yng Nghrist Iesu ein Harglewjdd. Ni ddy-
 lid ymattal pan ymgysfyddir â'r nôd hwn, ond
 cyhyd ag y rhir. Un.

(;) Yr *Hannerddryll-ymadrodd*. Mae'n am-
 lwg i bob darlennydd pwylllog, fod gan gorph o
 ymadrodd

ymadrodd (os bydd yn faith) aelodau neu rannau gwahanol, er nad ydynt yn ol eu cyfylltu ynghyd ond un corph o fatter; a phan gyfarfyddoch a'r nŏd hwn, (yr hwn a ddylai fod bob amser ar ol y cyfryw rannau) gwybyddwch nad yw y synwyr yn gyflawn heb chwanegiad; megis y gwelwch yn eglur yn y siampl canlynol. *Gobeithia yn yr Arglwydd â'th holl galon; ac nac ymddiried i'th ddeall dy hun.* Digon yw attal yr anadl yma tra rhifir, Dau.

(:) Y *Ddwybig* neu'r dryll-ymadrodd, a ddefnyddir ar ol ymadroddion a fyddo yn cynnwys synwyr digonol ynddynt eu hunain, ac er hynny yn goddef yn naturiol chwanegu attynt; gan beti i'r darlleneydd y rhan amlaf ddisgwyl am 'chwanegiad: megis y canfyddir yn y geiriau hyn. *Wel, ti a wnaethpwyd yn iach: na phecha mwyach, rhag digwydd i ti beth a fyddo gwaethb.* Rhaid attal yr anadl yma, gymmaint o amser ag y rhifir Tri.

(.) Y *Diwedd-nod*, sydd attaliad yn atwyddo pen-derfyn y Rheswm a fyddo mewn llaw, ac a arferir yn wastad ar ol yr ymadroddion hynny ag fydd yn cynnwys ynddynt synwyr cyflawn, heb eisiau dim cynnorthwy oddi wrth yr hyn a ganlyn i wneud eu hystyr yn amlyccach: fel y gwelwch yma isod. *Ofrwch Dduw. Anrhydeddau y Brown.* Dylid attal y lleferydd yma cyhiyd ag y byddo un yn cyfrif, *Chwech.* Cofied yr ysgrifenydd bob amser ar ol yr attallad hwn, reddi llythyren fawr neu *Benigol* yn nechrau y rheswm canlynol, gan adael o gylch llêd dwy llythyren rhwng yr attaliad a'r gair nesaf.

(?) *Nŏd o boledigaeth*, a arferir bob amser, pan fyddo rhyw gwestiwn yn cael ei ofyn, megis yn y geiriau hyn, a'r cyffelyb. *Pa beth yw dyn i ti i'w gosio? Pwy a ddyru beth glân allan o beth aflan?*

Dylai y darllenydd pan gyfarfyddo â'r nôd hwn, ddarllain yr ymadroddion o'i flaen fel un a fyddai yn gofyn cwestiwn.

(!) *Rhyfedd-nod*, a arwydda fod yr ymadroddion blaenorol iddo, yn cynnwys ynddynt rhyfeddod, neu ryw syndod aruthrol; megis y gwelir yn amlwg yn y geiriau hyn: *Oh ddysfnder golud doethineb a gwybodaeth Duw! mor anchwiliadwy yw ei farnau ef! a'i ffyrdd mor anolrheiniadwy ydynt!* Ni ddylai y darllenydd roddi allan y fath eiriau a'r rhai'n yn ysgafn, ond gyd âg ystyriaeth ddifrifol.

Rhaid sylwi nad yw y ddau nôd yma, sef (?) (!) yn gofyn yr un faint o attaliad bob amser; am hynny rhaid eu gadael i farn a synwyr y darllenydd, i wneud fel y byddo'r achos yn gofyn,

Heb law'r Nodau uchod, chwi a gyfarfyddwch âg amryw eraill ag fydd angenrheidiol dyall eu harwyddocâd, sef y rhai hyn,

1. (') *Sylaf-goll*: y nôd yma fydd yr un peth a'r *Rhagwahan-nod*, ond ei fod yn uwch yn y Llinell na'r olaf: mae hwn yn angenrheidiol tu ag at wneud y darlleniad yn esmwyth; ac ni ellir mewn un modd ei hepcor, yn enwedig mewn Prydyddiaeth, megis y gwelir yn amlwg yn yr Odlau hyn, a'u cyffelyb.

"Duw yn d'enw cadw fi 'n dda,"
"A barna i'th gadernid."

Chwi a welwch wrth y geiriau uchod, pe gadawsid ymaith y *Sylaf-goll*, buasai'r ymadrodd yn drwsigl, a'r Odlau yn rhŷ hir i'r mesur. Er mwyn ei wneud yn fwy amlwg, rhof ymhellach rai siamplau, megis,

Pa'm

Pa'm.

P'le.

P'th.

Rhai'n.

Rhei'ny.

yn lle

Pa ham.

Pa le.

I yth.

Rhai hyn

Rhai hynny, a'r
cyffelyb.

2. (A) *Gorddigan*, a arferir uwch ben y Bo-
geiliaid i wneud eu swm yn hirllaes; ac hefyd i
wneud y Llythyren (y) i swnio fel (u) mewn
amryw eiriau. Gwelwch eu defnydd isod,

Ar yr annuwiol y gwlawia efe &c.

âr yr annuwiol sydd bechod.

mor fawr yw dy ddaioni,

môr a'r tonnau yn rhuo,

Dy fru fel twrr gwenith,

Tiwr cadarn yw enw'r Arglwydd.

Dylid arfer (y) yn lle (u) yn y geiriau hyn,
a'r cyffelyb, Pryd, byd, dydd, &c. O blegid wrth
eu treiglo i'r rhif luosog, gwelir mai Prydiau, by-
doedd, dyddiau, &c. ydynt, ac nid Prudiau, bu-
doedd, duddiau. Gall y pwylllog a'r diwyd wrth
hyn (ac ymosyn ychydig â'r dysgedig) ddyall llawer
pa fodd i iawn yigrifennu.

3. § *Dosbarth-nôd*, sydd arferedig er rhannu
Pennodau, neu ryw rannau o Draethawd yn ddos-
barthiadau llai, er mwyn rhoddi pob matter a fyddo
ynddynt ar ei ben ei hun yn eglurach i'r darllen-
nydd.

4. ¶ *Gwahan-nod*, y mae'r nôd hwn yn arwy-
ddo dechreuad rhyw fatter newydd, ac yn cael ei
arferyd yn fynych yn yr Ysgrhythrau i'r diben
hynny.

5. “ *Rhagwahan-dro*, fydd yn dangos nad yw y rhannau hynny o'r Llyfr a nodir felly wedi ei gyfansoddi gan yr Awdwr ei hun; eithr iddo eu cymmerŷd allan air yngair o waith gŵr arall.

6. () *Ymfang*, neu *Ymwagf*. Arferir y nŵd hwn i gau i mewn ryw ran o ymadrodd a ellid ei adael allan heb niweidio'r synwyr: ac etto y mae'r cyfryw ran o ymadrodd yn angenrheidiol i wneuthur y darllenydd yn fwy dyallus yn y matter a fyddo mewn llaw, megis y gwelwch yma: *A dywedodd Judas wrtho (nid yr Iscariot) Arglwydd, Pa beth yw'r achos, &c.*

7. [] *Cromfachau*, fydd yn ateb yr un cyffelyb ddiben a'r *Ymfang*, ond eu bod fynychaf yn cau i mewn, nid darn o ymadrodd cyflawn fel y llall, eithr Gair, Llythyren, neu Rifnod. Nid yw y gwahaniaeth cymmaint ac y tál treulio amser i'w ddangos.

8. (*) *Y Seren*, (+) *Y Bidag*, (†) *Y Bêr*, (||) *A'r Rheol-ddwyblyg*, ydynt o'r un arwyddocâd, sef yw hynny, cyfarwyddo'r darllenydd i ymyl y ddalen neu i'w godreu; lle y caiff weled ar ol yr unrhyw nŵd yno naill ai prawf o'r ysgrythyrau, ai rhyw ddeongliad priodol i'r ymadroddion oedd o flaen y nŵd hwn ynghorph y Llyfr. Arferir weithiau lythyrennau'r Egwyddor i ateb yr un diben, ond eu bod yn llai o faintioli na'r llythyrennau eraill yn y Llyfr; megis y gwelwch yn amlwg wrth ddarllain yr ysgrythyrau.

9. (-) *Y Wahaniad*, y nŵd yma a arferir i gyd-glymmu, neu gyfylltu geiriau; gosodir ef rhwng dau air i'w cydio yn un, fel y byddo iddynt gael eu fwnio felly yn gyflym, ac nid yn hir-llaes fel dau air. Gwelwch ei ddefnydd yn y geiriau hyn.

Gorsedd-

Gorsedd-faingo.
Priod-fab.
Priodas-ferch.
Puttein-wraig.

Gorsedd-faingo.
Priod-fab.
Priodas-ferch.
Puttein-wraig.

10. (☞) *Myneg-fys*, sydd yn arwyddo fod y lle a nodir felly mewn traethawd, (ym marn yr Awdwr) yn dra nodedig, ac yn haeddu ystyriaeth fanylaf y darlleshydd.

11. (—) Y llinell hon a arwydda weithiau fod yr Awdwr yn cymmeryd i mewn ryw ran o adnod a fo'n gweddu yn oreu i'w bwrpas, ac nid yr adnod i gyd; megis yn y gair hwn, *Rhaid i ni oll ymddangos ger bron brawd-le Crist—Pwy a ddichon sefyll?* Bryd arall arferir ef mewn rhai llyfrau i ddangos fod mwy i'w ddywedyd ar yr achos mewn llaw, ond bod yr Awdwr yn dewis myned rhagddo ar frŷs at fatter arall.

Am y Llythyrennau Penigol.

NI ddylid arfer Llythyren benigol un amser ynghanol gair, nac yn ei ddiwedd, eithur yn unig yn ei ddechreuad, a hynny hefyd ar yr acholi-on canlynol, sef,

I. Yn nechreuad *'Sgrifen, Llyfr, Pennod, Gwa-ban-nod, Adnod*, ac ar ol *Diwedd-nod*, Pan fyddo rhyw fatter newydd yn dechreu.

II. Ar ddechreu pob llinell mewn Prydyddiaeth.

III. Ar ddechreuad enwau priodol; 1. Dynion, megis *Dafydd, Ioan, Pedr, &c.* 2. Lleodedd, megis *Llundain, Rhufain*, a'r cyffelyb. 3. Llongau, *Tai*, a Chreaduriaid o ardderchog natur. 4. Titlau *Anrhydeddys*, megis *Brenin, Arglwydd, &c.*

IV. Y Drindod, a'r holl Dirlau Dwyfol a ddechreu'r a llytheron Benigol, megis *Dau, Tad, Mab, yr Ysbyd Glan*, neu unrhyw air a fyddo yn arwyddocau *Dau*, megis *Jehofa, Hallalluog, Sanct, &c.*

V. Ar ddechreu rhyw ymadrodd neillduol a gymmerir allan o Awdwr, er na byddo ar ol Diwedd-nod.

VI. Mewn haneslon : pan fyddo'r 'Sgrifennydd yn dwyn i mewn ymadroddion y personau eu hunain, am ba rai y mae'n 'sgrifennu er na byddo ar ol Diwedd-nod, megis y gwelir yn fynych yn yr Ysgrhythrau, ond er Siampl. *Dywedasant wrthy, A wyt ti yn clywed beth y mae y rhai hyn yn ei ddywedyd? A'r Iesu a ddywedodd wrthynt, Ydwys.*

Am dorriadau-Geiriau.

Y Mae llawer iawn o dorriadau geiriau, fellychydig o'r llythyrennau cyntaf yn y gair, yn lle'r gair yn gyflawn, megis y gwelir yn gyffredin pan osodir rhyw destyn o'r Bibl mewn tracthawd, ni bydd yno enw'r Llyfr yn gyflawn llythyrennau, ond yn dorriadau fel y canlyn,

A&.	} yn lle	{	A&tau.
Am.			Amos.
Barn.			Barnwyr.
Bren.			Brenhinoedd.
Can.			Caniadau.
Dat.			Datguddiad, a'r cyffelyb.

Gan fod y torriadau hyn o Lyfrau'r Bibl yn hysbys i'r rhan fwyaf, ni bydd i mi yma ymhelaethu arnynt.

Y mae

Y mae torriadau eraill a arferir yn fynych wrth
 'Sgrifodwch ym Argraffu; cynnwysych ystyddig o
 rhai mwyaf fathredig o honynt.

Y Torriadau.

Hol.

Cw.

Att.

Cad.

Capt.

Mr.

Mrs.

Pen.

Adn.

Sef.

Y Geiriau yn gyflawn.

Holiad.

Cwestiwn.

Atteb.

Cadpen.

Capren.

Meistr.

Meistres.

Pennod.

Adnod.

Hynny yw.

*Torriadau wrth Lythyrennau yn unig.**Y Llythyrennau.*

A.

B.

D.

H.

D. S.

H. Y.

L.

M.

N. B.

N.

S.

J. H. S.

Y Geiriau yn gyflawn.

Atteb, Awr.

Boreu.

Ceiniog, Ceiniogau.

Holiad.

Deliwch Sylw.

Hynny yw.

Punt, punoedd.

Mis, Munud.

Sylwiwch yn dda.

Nôs.

Sant, Saint, Swllt. Sylltan.

Iesu Iachawdwr dynion.

Pan weloch y nodau yma wrth ddarllain, dyall-
 wch mai eu hystyr yw hyn,

&.

&c. }

neu }

&. Ac hefyd,

&c. Felly ymlaen.

Llythyrennau

Llythyrennau am raddau Dysgeidiaeth a'u harwyddocâd.

A. B.	Gwryf Celfyddydau.
B. D.	Gwryf Difynyddiaeth.
D. D.	Dysgawdwr Difynyddiaeth.
D. D. D.	Dysgawdwr Difynyddiaeth, a Diacon.
LL. D.	Dysgawdwr Cyfraith.
M. A.	Athraw Celfyddydau.
M. D.	Dysgawdwr Physygwriaeth.

Nodau Rhifyddiaeth a'u harwyddocâd.

Un	I	1
Dau	II	2
Tri	III	3
Pedwar	IV	4
Pump	V	5
Chwech	VI	6
Saith	VII	7
Wyth	VIII	8
Naw	IX	9
Deg	X	10
Un ar ddeg	XI	11
Deu ddeg	XII	12
Tri ar ddeg	XIII	13
Pedwar ar ddeg	XIV	14
Pumtheg	XV	15
Un ar bymtheg	XVI	16
Dau ar bymtheg	XVII	17
Tri ar bymtheg	XVIII	18
Pedwar ar bymtheg	XIX	19
		Ugain

Ugain	XX	20
Deg ar hugain	XXX	30
Deugain	XL	40
Deg a deugain	L	50
Trugain	LX	60
Deg a thrugain	LXX	70
Pedwar ugain	LXXX	80
Deg a phedwar ugain	XC	90
Cant	C	100
Dau gant	CC	200
Tri chant	CCC	300
Pedwar cant	CCCC neu CD	400
Pum cant	D neu ID	500
Chwe chant	DC	600
Saith gant	DCC	700
Wyth gant	DCCC	800
Naw cant	DCCCC neu CM	900
Mil	M neu CIO	1,000

Un Mil, saith gant, Pedwar Ugain ac wyth

M,DCC,LXXXVIII 1788

Pum mil	IOO	5,000
Deng mil	CCIOO	10,000
Deng mil a deugain	IOOO	50,000
Can mil	CCCIOOO	100,000
Pum can mil	IOOOO	500,000
Deg can-mil	} CCCCCIOOOO	1,000,000
Can-myrddiwn		
Mil o filoedd		
Miliwn.		

N. B. *Daeth Zera yr Ethiopiad allan yn erbyn Israel (yn nyddiau y brenin Asa) â llu o'r rhifedi uchod. Gwel 2 Cron. xiv. 9.*

Yma y canlyn ychydig o Eiriau cyffelyb Sain, eithr o wahanol Arwyddocâd, er cyfarwyddo'r anfedrus i'w hiawn ddyall, a'u 'sgrifennu'n gywir.

A, Arferir hon heb orddigan mewn cyssyllt fel hyn, "Nef a daear"
â, fel hyn a arwydda gyd â, megis, "lladd â llif."
ac, cyssylltiad geiriau ynghyd, megis "Dyn *ac* Angel"
âg, gyd â, megis "Enneinio *âg* Olew"
âch, perthynas, trâs
a'ch, talfyriad am, *a eich*
addfroyn, llariaidd, liednais
addwyn, goneft, rhinweddol
afraid, gwaltraff
afraid, peth heb ei eisiau
ai, myned, "A *ai* di gyd â'r gwr hwn" hefyd gofyniad, "ai hwn yw eich mab chwi?" bryd arall un o ddau beth, "Naill *ai* gwnewch y pren yn dda"
a'i yn lle *a ei* megis, "gwr *a'i* wraig"
am, o blegid, "*am* wrando o honot ar lais dy wraig"
a'm, yn lle *a ym*, megis "Yr Hollalluog *a'm* gwnaeth i"
ammraint, diffraint
amrant, caead y llygad
an, yr un peth a *di*, mewn geiriau fel hyn, *anallu*, *di-allu*, *anwybod*, *diwybod*, a'r cyffelyb
a'n, yn lle *a ein*
angraff, un heb iawn ganfod,

angraiffi, cerydd, sen, hefyd siampl
ar, galw ar un "Gwaeddaais *ar* yr Arglwydd" hefyd, "*ar* y môr." neu "*ar* y tir"
a'r, sef *a yr* wedi ei dalfyru
âr, Tir wedi ei aredig
arail, edrych at y praidd
araul, tawel, heulog, pleserus
arch, deisfyiad, hefyd coffr y marw, ac arch Noa
Arch, uchaf, megis *Arch-Offeiriad*
afen, y fenyw o'r asynnod
afyn, y gwrryw o honynt
Bach, bychan, megis, "Y Dyn *bach*"
bâch, offeryn cam
ban, uchel, *Bangor*, hynny yw *côruchel*
bann, braich, o bennill
bâr, llid, digofaint, hefyd anghymmedroldeb
bar, o haiarn, neu ddur
bêr, offeryn i rostio cîg, hefyd gwaywffon
ber, esgair, coes
blith, llaethog
blith, draphlith
bod, hanfod, hefyd trigfa
bôd, barcut
brac, i ddiesgyrnu llin neu gywarch
brâg, i wneud diod gadarn
brawd, y câr nesa, hefyd barn

brwd

brwd, poeth
 buan, cynym
 buain, y rhif hiofog o'r gair
 buan
 budd, lles, elw
 bydd, peth a ddaw
 buebod, gwartheg
 bychod, y gwrryw o'r geifr.
 Cader, castell neu amddiffyn-
 fa
 cadair, eisteddfa
 cae, magwyr o amgylch maes
 cau, gwagle oddi mewn
 cael, caffael
 cail, corlan
 cân, cyfansoddiad ar bryd-
 dyddiaeth
 can, gwynn
 câr, rhyw berthynas
 car, offeryn i gludo âg ef
 clud, pethau a gludir o le i le
 clyd, lle cynnes
 côb, y wisg uchaf
 cob, dymod
 cog arlwywr
 cōg, math o aderyn
 cor, lle'r cantorion mewn Eg-
 lwys, hefyd prefeb ŷch neu
 asyn
 cor, dyn byr
 crud, i blentyn
 crŷd, math o glefyd
 cymmun, swpper yr Arglwydd
 cymryn, llythyr cymryn
 Cymru, gwlad y Cymry
 Cymry, trigolion y wlad honno
 † Cun, arglwydd
 cŷn, i hollti
 cyn, o flaen, "cyn fy marw"
 hefyd "cyn wynned a'r
 eira."
 dâ, meddiannau, hefyd ani-
 feilid
 da, anwyf, gwerthfawr

aant, un o'r dannedd
 daint, dannedd
 daw, mab ynghyfraith
 darw, peth i ddyfod, "Dydd
 yr Arglwydd a ddaw"
 deall, un o gynneddfau yr
 Enaid
 dyall, y wêthred o ddyall
 dêl, anynad, drygnaws
 dêl, dyfod, "Yr hwn a ddêl
 attaf fi"
 Dibenydd, Enw Duw, Dan.
 vii. 9
 dibenydd, marwolaeth anam-
 dilyn, dilyfn [sero]
 dilyn, canlyn,
 diniweidrwydd, gwiriondeb,
 di-euogrwydd
 diwydrwydd, dyfalwch, af-
 tudrwydd
 diosol, esgeulus,
 dyfal, diwyd, astud
 dof, deuaf
 dôf, gwâr, anwyllt
 dôl, gwaftatir
 dol, am wddf ŷch
 dôs, cerdd, ymaith
 dos, diferyn, defnydd
 du, lliw tywyll
 dŷ, annedd, "Dŷ dy gym-
 mydog"
 dy, yr eiddot, "Yr Arglwydd
 dy Dduw"
 dwyrain, un o bedwar
 chwarter y byd
 dwyrain, rhan ddwbl
 efrai, iaith yr Hebreaid
 efre, math o chwyn mewn ŷd
 effaith, llesâd oddi wrth beth
 affaith, euogrwydd, "Aff-
 aith y gwaed"
 erfin, maip
 ersyn, dymuno, hefyd arf
 esgair, cods

yſgar, gwahanu
eſgid, gwiſg y troed
eſgud, cyflum, dyfal
ewyn, yſgum y dwfr, hefyd
poeredd

ewin, i ymgofi.

Fſér, pen iſaf cdeſ

ſſer, rhyndod

ſſin, terſyn

ſſin, dirwy, ſforſſet

ſſan, anadl

ſſyn, yn nwylaw ymdeith-
wyr

ſſarf, dull, agwedd

ſſyrf, grymmus, prâff

ſſuſt, i ddyrnu

ſſyſt, arglwydd llŷs.

Geni, dwyn i'r byd

genni, cynnwys

glân, diſudreddi, prydferth

glann, mân y môr

glwth, anghymmedrol

glwth, math o wely

goddeſ, teimlo cŷtudd, dio-
dded

goddaw, bwriad, amcan

gwaedd, bloedd, llef uchel

gwaudd, merch ynghyfraith

gwaban, yſgar

gwan, trywaniad arf

gwan, dinerth, egwan

gwâl, gorweddſa wael

gwâl, magwyr

gwâr, llonydd, addſwyn

gwarrr, rhwng y cefn a'r

gwddf

gwartbol, yr hyn a roddir

rhwng dau beth wrth

brynu a gwerthu

gwartbaſt, perthynoli gyſwry

gawrthol, o'r tu cefn

gawr, y prŷf coppyn

gwedd, dull wynebpryd

gwedd, o feirch, neu ychen

gweydd, offeryn y gwehydd

ion

gwebydd, gweithiwr breth-
ynnau, &c.

gweliâu, archollion

gwelyau, dodrefn i gyſgu yn-
ddynt

gwelw, gwynnlas

gwella, diwygio, gwellhau

gwellaſ, i gneifio

gwen, Enw merch

gwên, chwerthiniad

gwledig, tywysog

gwledig, amlwg, eglur

gŵn, math o wiſg

gwn, yr wyf yn gwybod

gwnn i ſaethu

gwydd, aderyn dŵf

gwydd, preſenoldeb

gwydd, coed

gŵyl, cywilyddgar

gŵyl, dydd arbennig

gŵyn, drygnaws, hefyd

gwayw

gwynn, lliw cannaid

gŵyr, dynion,

gŵyr, gogwyddedig

gŵyr, bod un yn gwybod

gŵiw, teilwng

gŵyw, diſlannedig.

Hael, rhwydd, ſyber

Hail, gweinydd ar ſwrdd

Haul, y goleud mwyaf

henyw, "O ba le y'th benyw
di?" Sam. i. 13. ſef o

ba genedl y daethofst

henw, Enw, "beth yw ei
benw hi"

bob, mochyn

bôb, meſur o yd

bono, ſef o honaw

bonno, un a ſonniwyd am

dahi o'r blaen

bud, twyll, hudoliaeth

byd hirder, hefyd bydat

bûn, cwſg

bun, unigol

lyn,

byn, hynach
byn, y peth *byn*
brunt, draw, tu *brunt*, ac nid
 tu *brwynt*, fel y bydd llaw-
 er yn cam-ddarllain
brwynt, y rhai hynny, "*brwynt*
 hwy"

bynt, taith
iaeth, tywydd rhew ac eira
iaith, ymadrodd, tafodiaith
iddaw, sef iddo
Iuddew, un o'r Hebreaid
ir, glasbren
ir, sef i yr.

Llaes, hyd lawr, gwisg laes
llas, lladdwyd
llaeth, i fagu rhai bach
llaith, gwlyb, hefyd angau
lleian, diwair forwyn
lliain, i wneud gwisgoedd
llên, urddasol, gwr llên
llen, gorchudd
Lleyn, rhan o Sir Gaernarfon
llun, delw, darluniad
llun, yr ail ddydd o'r wyth-
 nos

llyn, o ddwfr,
llif, dyfroedd chwyddedig
llif, i dorri coed
llin, i wneud lliain
llin, eppil, hiliogaeth,
llygad, un o'r golygon
llygaid, mwy nac un o honynt
llith, i'w darllain
llyth, llesg
llus, ôl ffaidd aflan
llys, Brenhindŷ

Mae, peth yn bod, hefyd ar-
 ferir ef yn lle pa le, megis
 "*Mae* Oen y poeth off-
 rwm?"

mai, o addefiad, megis "*Gwy-*
byddwch mai'r Arglwydd
fydd Dduw"

Mai, y mis cyntaf o haf
mau, "*Y Duw mau*." sef
 fy Nuw
maen, carreg
main, cerrig, neu feini, hefyd
 eiddil
mal, megis "*mal*, pe dywed-
 afai"

mâl, gwneud rhyw beth yn
 fân

man, lle
mân, bychain
medd, dywediad
medd, math o ddiod
megais, meithrin rhai bach
megis, fel, tyffelyb
mor, pa gymmaint, "*Mer*
 fawr yw ein Duw ni"

môr, casgliad o ddyfroedd
mo'r yn lle mo yr
mud, heb lasaru
mûd, cludfa o ddodrefn
mun, mawaid
mŷn, llwdn gafr, hefyd *mŷn*
 ei gael
myn, llw.

Na, a *nac*, sydd eiriau o wa-
 harddiad, "*Na* ladd. *Nac*
 ammau ddim"

nâ, *nag*, ydynt eiriau cyd-
 mariaethol, "*Gwell Duw*
nâ dim. *Gwell* pwyll *nag*
 aur"

nâd, bonllef, oergri
nad, mewn ymadroddion fel
 hyn, "*Gweddiwch nad*
 eloch mewn profedigaeth"

nai, mab brawd neu chwaer
na'i, yn lle na ei
nês, agosach
nes, hyd oni ddêl

newid, rhoi'r naill beth am y
 llall, hefyd pris isel

niweid, cam, neu golled.

ed, eira mân
ed, da iawn, rhagorol, arferir
 ef hefyd yn lle *os*, megis
 “*Od* oes dim cyflur car-
 iad”

offeren, yr addoliad pabaidd
offeryn, rhyw arf.

Pâr, unrhyw ddau gymmar
par, dymuniad, “*Par* i mi
 wybod dy ffyrdd”

priodol, perthynol, hefyd stâd
 briodafol

priodawr, gwir feddiannydd
priodol, genedigol yn y wlad.

Rbaglaw, penadur

rbagllaw, o hyn allan

rhinw, gallt

rhyw, rhywogaeth, hefyd
 rhyw un

rhudd, dugoch

rhudd, dirwymau

rhudd, addaw rhoddi

rhyn, braich o fynydd

rhyn, oerfel, megis, rhyn ac
 anwyd.

Seilla, golod y sylfaen

setlo, golod sêl ar lythyr, &c.

Sant, Enw neu Dittl yn per-
 thyn i'r Hollalluog

sant, un gwir dduwiol

Saint, Seintiau

sur, megis finegr, hefyd af-
 rywiog

Sŷr, Sêr

Sŷr a *Syre*, gwr bonheddig
sudd, nôdd

sydd, yr hyn a fyddo yn bod.

Tal, y pen uchaf

tâl, gwobr taledigaeth

tan, is law

tân, elfen boeth

tirfion, brâs, bywiog

tirion, hawddgar

ton, rhyferthwy y môr

tôn, llais hirllaes

tû, ystlys, ochr

tŷ, anneddle

tawr, cludfa, pentwr

tŵr, castell, amddiffynfa,

Ymladd, rhyfela

ymlâdd, dieneidid

ymmod, sigledig

ammod, cytundeb

ynte, neu, “*Ai ynte* bod haint
 yn y wlad.” 2 Sam. xxiv.

13.

yntef, neu ynteu, *efe ei hun*

ysgar, gwahanu

ysgâr, cyfran

ystor, brasder y ffawydd

ysôr, mawr gyfoeth

Taw, math o goed

y'aw, ydyw.

YSTYRIAETHAU BOREUOL.

DEffro f'enaidd gyd â'r wawr,
 I ganu mawr ogoniant;
 I Dywysog NER: am y dydd hwn,
 Mil miloedd gwn a'i molant.

Ordeinfaisf

Ordeiniaist di i'r haul fyd mawr,
Un gwiwdeg, awr i godi;
Fel Llufern goleu gwresog dân,
I daenu ei lân oleuni.

Fel cawr o'r dwyrain rhêd yn llon,
Ei yrfa dirion arfaeth;
Ni flina byth, ni dderfydd gwrês
Ei gynnes feddyginiaeth.

Fel haul gwna i'm gyflawni'n glau,
Fy nyledfwyddau beunydd;
Gan ddechreu'n foreu, a theithio o hyd,
Tu a'r nefol fyd yn ufudd.

Ar dorriad dydd mae'r adar mân,
Yn eilio cân fanylwych;
A minnau'n fwrth 'nol melus hun,
Fy llun, ar fore llonwch.

Gwna fi o ddydd i ddydd o'th râd,
O nefol Dad yn ufudd:
Nad i'm falchio o'r byd a'i ran,
Na goftwng dan ei gystudd.

Diolch i ti O Arglwydd mâd,
Am gael dy râd ymgeledd;
Cadw fi etto byth yn llon,
Dan goron dy Drugaredd.

YSTYRIAETHAU PRYDNAWNOL.

AETH heibio etto un dydd brau,
Rhyfedd mor glau mae'n rhifo!
Machludiad haul: holl ddoethion byd,
Ni ddeil un munud mo'no.

Mae'r nos a'i thywyll lenni mawr,
Am dduo yn awr y ddaear;

Ar fŷr daw cwsf a'i farwedd hun,
I gyrchu dyn i'w garchar.

Felly yr Angau mawr ei rŷm,
A dery yn llym nid eiriach,
Er bod yn llon : pryd hyn dan glwy,
Mewn golwg pwy fydd gwaelach.

Na'd i mi garu byth dan sêr,
Un math o bleſer blyfig ;
Mewn byd o haint, na braint na bri,
Anianol, ond ti yn unig.

Dysg fi i gofio heno o hyd,
A'm bethau'r mawr-fyd bythol ;
Am calon yn dy gariad rhad,
Yn nofio i'r wlad nefol.

Boed dy Angylion llon yn llu,
O ddeutu'm gwelŷ yn gwiliad ;
A bydd rhag braw, a'th law ddilyth,
I O R gwrol byth i'm gwared.

Gogoniant a thrag'wyddol glod,
I'r Drindod hynod heno ;
Yn ūn Duw mawr trwy'r llawr a'r llen,
Hyd byth Amen y byddo.

H Y M N gymmwys i'w harfer gan Ysgolhaig ieuangc.

CREAWDWR Nef a daear lawr,
A'u lluoedd mawr aneiri ;
Cyfrannwr hael, i'r gwyh a'r gwael,
Ti haeddit gael dy foli.

Ti roddaist i'm fanteifion pur,
'm gwneuthur yn gyfrannol ;
O ddyfsg a dawn, tra f'wyf mewn byd,
Ac wedy'n wynfyd nefol.

O dirion

O dirion Iesu dyro nerth,
Fel gallwyf brydferth rodio
Yn ol dy air, O anwyl Dad,
Yn wastad heb ddiffygio.

O gwared fi er mwyn dy glod,
Oddi wrth bob pechod marwol ;
A thyn yn llwyr fy serch a'm bryd,
Ar bethau byd trag'wyddol.

Duw cynnal fi rhag myn'd yn wawd,
I *fyd a chnawd* a Satan ;
Dod rās i groesi trachwant ffol,
Elynol gnawdol anian.

Addurna fi â'th nefol ddawn,
A grās i iawn ddefnyddio ;
Pob addysg dda : a'th air difai,
Dy fendith a'i dilynno.

Ti ydwyt Dduw byth i barhau,
Ni ddichon doniau dynol ;
Fynegu byth y filfed ran,
O'th gariad anorchfygol.

Am hynny Arglwydd hylwydd hael,
Poed i mi gael pob cyfraid ;
Attolwg gwranddo ar fy nghŵyn,
A chadw yn fwyn fy enaid.

D. THOMAS.

Gorphennwyd agor Ffynnon, dan asen,
Y Dyn Iesu cyfion ;

Drwy rinwedd rhyfedd ddwfr hon,
Cawn ninnau'n cannu'n wynnion !

D. T.

Annerch Cynnorthwywyr yr Ysgol Rad.

CLych ieuengŕid mae'n dymmor, anrhegiad yn rhagor,
A'r hên ym mhob goror, fy nghyngor ynghyd ;
Sy'n fawr am lasurio, a ffraeth am gael ffrwytho,
Cyn huno na gwyro at y gweryd.

'Rwy'n annerch yn union, er dentu pob dynion,
 Sy'n cael ar eu calon, roi rhoddion yn rhydd
 I feithrin *Rhad ysgol*, Elusen sy lesol,
 Bydd hyn yn dycciannol er cynnydd.

Gwybodaeth iachusol, am bethau trag'wyddol,
 I'r ieuaingc sy rasol, a rheidiol i'r hên;
 A chwilio'r Ysgrythur, deallus nid ellir,
 Mae'n eglur nes dysgir rhyw dwysgen.

Pwy bynnag sy a moddion, gwyech eilwaith a chalon,
 Gwnewch help i dlodion, fel lloffion eich lles;
 Nes delont yn ddyfal, i ddysgu ymhob ardal,
 Wel dyna i chwi anghaffa'l fy nghlyffes.

Y plantos tlodion, hyll ammach sy'n llymion,
 I'w gwel'd fel ynfydion, a gwylltion i gyd;
 Gweithredoedd trugaredd, fo'n llenwi holl *Wynedd*,
 Gwnewch haeledd ymgeledd â'r golud.

A chwithau'r *Aibrawon*, sydd ben yr *Ysgolion*,
 Addysgwch yn ffyddlon, dlodion y wlad;
 Mewn gofal yn gyfan, a chynnydd wych anian,
 Bydd hyn yn awch gwiwlan i'ch galwad.

W. Jones.

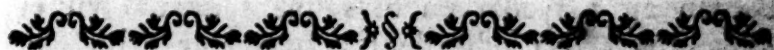
DARLUNIAD O'R DYN DEDWYDD.

Y Dyn dedwydd, a anwyd yn *Ninas adenedigaeth*, ym
 Mhlwyf *Edifeir-wch i fywyd*, a ddysgwyd yn *Ysgol*
Ufudd-dod, ac sy'n byw ar wastadedd *Dysfal-barhad*, mae'n
 llafurio yn yr alwedigaeth o *Ddiwidrwydd*; er hynny mae
 ganddo etifeddiaeth helaeth yngwlad *Boddlonrwydd Crist*;
 mae'n fynych yn gwneuthur y gwaith o *Hunan-ymwadiad*,
 mae'n gwisgo'r wisg seml o *Ostyngieiddrwydd*, mae ganddo
 wisg arall, i'w rhoddi am dano pan fyddo yn myned i'r
 Llys, a elwir *Cyfiawnder Crist*. Mae'n rhodio yn wastadol
 yn Nyffryn *Hunan-orchwyledd*, etto ar amserau mae'n dringo
 mynydd *Meddylfryd-ysprydol*. Mae'n ymborthi beunydd
 ar y *Manna cuddiedig*, yr hwn y mae'n ei gasglu ynghyd
 âg Omer *Gweddi fywiog*, ac am hynny y dywedir fod gan-
 ddo fwyd i'w fwytta na ŵyr y byd am dano, a'i ddiod yw
didwylh Laeth y Gair, 1 *Pedr ii. 2.* felly dedwydd yw efe,
 yr hwn sydd ganddo ufudd-dod *Efengylaidd* yn ei Ewyllys,
 dyledus drefn yn ei Serchiadau, heddwch iachusol yn ei
 Gydwybod, Grâs Sancteiddiol yn ei Enaid, ymddarof-
 tyngiad

tyngiad diffuant yn ei galon, Iau'r Prynwr ar ei wddf, a byd gwageddus dan ei draed, Crist ei Waredwr, yr Yspryd Glân ei Ddiddanydd, Saint ei frodyr, Angylion ei Warcheidwaid, a'r Nef ei gartref tragywyddol. Dedwydd yw bywyd y cyfryw un. Mewn trefn i fwynhau y cyfryw fywyd, rhaid credulr Addewidion, gweddïo yn wresog, disgwyl yn amyneddgar, byw yn sanctaidd, marw yn feunyddiol, gwilio ar y Galon, gwarchad y Synhwyrâu, ffrwyno'r Chwantau, prynu'r Amser, caru Crist, a hiraethu am Ogoniant.

Od oes neb heb Yspryd Crist ganddo, nid yw bwnnw yn eiddo ef. Lle mae'r Yspryd hwn yn preswyllo, mae'n sancteiddio; mae yno ryddid, mae yno weddi, mae yno wastadol ymestyniad at Sancteiddrwydd, mae yno oftyngeiddrwydd a gorchwyledd, mae yno feddylfryd ysprydol, ac awyddfryd i fyw i ddatgan clod y Gwaredwr. Dedwydd yw'r dyn yr bwn nid yw'r Arglwydd yn cyfrif pechod iddo.

Yr hwn sy'n credu yn un Mab Duw,
Er gorsod byw dan w'radwydd;
Ger bron Tywysog mawr y Nef,
Cyfrifir ef yn ddedwydd.

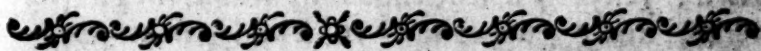
Hanes y Plant da, eu Dedwyddol Gyftwr yn y Byd hwn, ac yn Angau.

YR oedd yn byw yng Ngwlad yr Hâf, yn y Ganrif ddiweddaf, wr bonheddig prydferth, ac iddo wraig gariadus a phrydweddol, cymysgaeddwyd hwynt â phlant glân tra rhinweddol, sef dau Fab, a dwy Ferch; yr oeddynt mor hôff gan bawb a'u hadwaenai, ac mor garedig y naill i'r llall, fel nad oedd braidd ond sôn am danynt yn agos ac ymhell; cyfrannent pa beth bynnag a fyddai ganddynt y naill i'r llall, heb rwgnach. Eu harfer o'u mebyd oedd bod yn dyner ac yn drugarog wrth y tlawd. Ymddiddanent yn fwynaid â'r gweinidogion, gan wneud yn ufudd pa beth bynnag a geisient: nid oeddynt fel llawer yn feilchion, ac ni chlywid ymryson yn eu plith, ond pwy a ddysgai

a ddysgai fwyaf, a phwy a fyddai yr Ysgolhaig
goreu : Parodd hyn i'r gweinidogion eu caru mor
fawr, fel y gwnaent erddynt pa beth bynnag a
ddymunent. Nid ymfalchient ar eu dillad newydd,
ond ymddygent ym mhob peth yn addfwyn a gos-
tyngedig ; ni threulient eu hamser i segura, ond i
ymhelaethu mewn Dysgeidiaeth, a'r cyfryw Orch-
wylion eraill ag ydoedd addas i'w sefyllfa. Ca-
dwent eu hunain yn lân ac yn weddus, ac ni
chlywid gair sarrug o'u genau, megis Pa'm na
chaf fi y peth yma neu'r peth accw, cystal a
Thomi. Neu, Pa'm y mae *Betti* yn cael hyn neu'r
llall, mwy na minnau ; eithr beth bynnag a gynhy-
gid iddynt, dywedent yn wastad, Y peth a welo fy
Nhad, neu Mam fod yn dda, hwy a wŷr oreu,
gyd â gwên ac ymgrymmiad, heb ddim gŵg yn eu
haeliau, hyd yn oed pan waharddid iddynt ryw
bethau ag a fyddai eu blŷs plentynnaidd yn ei
chwenych. Ni ddwedent gelwydd er y byd, ac
ni chlywid llŵ na rhêg o'u genau ; eithr ymofid-
ent yn ddirfawr glywed neb yn asfer y fath araith
Uffernol. Carent, a pharchent Weinidogion yr
Efengyl, gan adgoffa yn fynych ryw ran neu gi-
lydd o'u Duwiol athrawiaethau. Hyddysg iawn
oeddynt o'u mebyd yn eu Catecism, a chyfarwydd
iawn yn yr eglurhâd o hono. Nid anturient at y
Bwrdd un amser heb ddywedyd Gras bwyd, na
myned y nôs i'r gwely, na chodi'r bore, heb daer
weddio am râs a bendith. Ac er mor brydferth oedd-
ynt yngolwg eraill, etto nid oedd neb aflanach yn
eu golwg eu hunain na hwy ; llefent yn ddirifrol
ar eu gliniau am drugaredd râd, a'u golchi yng-
waed Crist oddi wrth eu beiau. Eu prif blefer
fyddai ymddiddan yn syml am yr hyn a wnaeth,
ac a ddioddefodd Iesu Grist, ei gariad, ei Ras, a'i
barodrwydd i achub pechaduriaid. Ac megis y
bendithiwyd

bendithwyd hwy fel hyn yn nechreuad eu hamfer ; felly hefyd y buant ddedwydd yn eu Priodasau, rhoddes Duw iddynt yn gydmariaid rai oedd fel hwythau yn gyfeillion iddo ei hun. Treuliasant weddill eu dyddiau, nid heb dymheftloedd mwy nac eraill, er hynny, tiriasant yn y diwedd i'r porthladd dymunol : buant feirw mewn henaint teg, gan fyned i mewn i lawenydd eu Harglwydd.

Pwy gan hynny na charai fod yn was i Grift holl ddyddiau ei fywyd?

Hanes y Plant drwg, a'u Diwedd Echryslon.

YNghyffiniau gwlad yr Aipht, yr oedd gwraig weddw yn ddiweddar yn byw a elwid *Martha Drafferthus*, a chanddi dri mab, ac un ferch. Trôdd y rhai hyn i gyd allan yn ddrygonus o'u mebyd ; ni wnaent ddim a archai eu Mam iddynt, ond cynhennu, crippio, ac ymladd â'u gilydd. Dysgasant yn foreu iawn bob math o lwon a rheg-feydd echryslon, digon a pheri i wâllt y neb a'u clywai godi yn ei sefyll. Taerent y celwydd noeth yn ddigywilydd, ac anfynych y fathrent ar y gwir. Braidd y cae neb fyned heibio na byddent yn min-gammu ar ei ol. Os byddai un anaf ar neb, megis Cloffni, neu ddellni, neu ryw beth arall, byddent sicr o'i ddynwared a'i ddirmygu yn waeth na phlant *Bethel* gynt. Pan geisiau eu Mam ganddynt wneud rhyw beth, eu hatteb a fyddai rhyw eiriau farrug fel hyn, *Na wna yn wir. Gwnewch eich hun. Yngbrög y bo'r neb a wnelo. Onid eill y Genawes gan Forfydd wneud. Ni ddysgent eu Llyfr mwy na'r anifail, ac ni chaid ganddynt gynnyg d'weyd eu gweddi, na dysgu eu Catecism, na Grâs bwyd, mwy na chigfrain y dyffryn. Dechreu-*
odd

odd y gair fyned ar léd, eu bod yn arfer lladratta mân bethau, a thorri gerddi, nes yr aethant yn ffaidd ac yn ddirmygus gan bawb a'u hadwaenai, am eu holl ddrygioni, yn enwedig am eu 'styfnigrwydd at eu Mam ofidus, ag oedd yn gorfod gweithio yn galed, ac yn ddiwyd i'w cynnal. Ond hwy a dyfasant i fynu yn segurlyd ac yn ddifethgar, nes llwyr andwyo eu Mam drallodus, a difa yr hyn oll a'r oedd ganddi, ac o'r diwedd dorri ei chalon yn llwyr. Och o'r druan dlawd! ychydig a feddylodd wrth eu magu (fel llawer) mai'r gwiberod hyn a ddygai ei phenwynni mewn gofid i fedd. A thra yr ydoedd hi fel hyn yn nychu dan ddwylo oerion angau, aeth y plant anrallon a'r gweddill o'i meddiannau ymaith, gan eu gwerthu am hanner a dalent, a byw yn llawen tra parhaodd yr arian, a gadael eu Mam yn y cyflwr gresynol hwn rhwng dau bared i ymdaro fel y gallai. Hyn a orphenodd dorri ei chalon, ac ni bu hi nemmawr heb ddibennu ei thaith ofidus yn y byd. Y cymmydogion o dra thostruri a gyttunasant i gladdu y weddw dlawd. Ond beth a ddaeth o'r plant diffaith ar ol hyn? cewch glywed. Un o honynt, wedi ymdreiglo o fan i fan ac o ddrwg i ddrwg, a gymmerth Long, ac a gwypodd dros y bwrdd yn feddw, ac a foddodd. Un arall, wedi hir ddilyn pob cyfeilliach ddrygionus o feibion a merched, a gafwyd yn euog o ysbeilio ar y ffordd, Condemniwyd ef i'r crogbren. Bu farw yn druenus er siampl i filoedd oedd yn edrych arno. A'r trydydd, o herwydd ei fod yn greadur diles a segurlyd, a drôdd allan ar hyd y byd yn groen-llwm dirmygus, i gardotta ei fara o ddrws i ddrws: ond erbyn rhyw fore oerllyd, cafwyd ef wedi fferru mewn ceuffos, yn gelain farw. Ac am y ferch anrallon ni chymmerai siampl o ddim, eithr trodd hithau allan

allan yn buttain gyhoeddus, fel yr oedd cywilydd ar bob merch ddiwair glywed sôn am dani. Cafodd y clwy ffaidd sy'n arfer dilyn y fath aflendid. Bu farw ger llaw Llundain, ar y maes, heb lygaid i dofturio wrthi.

Cofiw'n y ddiareb, " Drwg y ceidw'r diawl ei was."

Gras o flaen Bwyd.

O Arglwydd, rhoddw'r ein holl drugareddau; Caniattâ dy fendith ar dy ddaionus roddion hyn a phob trugaredd, Cymmorth ni â'th râs i fwyta ac yfed, a byw i'th Ogoniant, a marw yn dy heddych, trwy Iesu Grift ein Harglwydd. Amen.

Grâs ar ol Bwyd.

Diolch i ti O Arglwydd grafol, am dy holl roddion hyn, ac am dy wastadol haelioni tu ag attom nos a dydd; Ond uwch law'r cyfan am y ffynnon ddidrai o bob bendith, sef Iesu Grift, cynnorthwya ni â'th râs yn y mwynhad o'th helaeth drugareddau, i fyw er Gogoniant i'th Enw, trwy Iesu Grift ein Harglwydd. Amen.

GWEDDI BRYDNAWNOL.

O ARGLWYDD DDŴW Hollalluog, yr hwn a berffeithiaist foliant o enau plant bychain; gwna fi'n gyfrannog o'r rhodd werthfawr ffydd; fel yr adnabyddwyf dy ewyllys da tu ag attaf yng Nghrist Iesu, yr hwn a ddaeth i'r byd i gadiw pechaduriaid: a pha un bynnag ai mewn henaint ai ieuengctid

ieuengetid y gelwi fi o'r byd, y gallwysf ymddol i'r
corph yn gysurus, a chael dedwydd orphwysfa i'm
henaid, trwy werthfawr angau, ac anfeidrol haedd-
iant ein Pryniawdwr Iesu Grift. Amen.

GWEDDI FOREVOL.

MI orweddaes, ac a gysgais, ac a ddeffroais ;
canys ti Arglwydd a beraist i mi drigo
mewn diogelwch. O Dduw, deffro fi o gwsg
pechod, a datguddia dy hun i'm henaid yn Dduw
cysammodol, yn haeddiant yr anwyl Iesu ; fel y
calfwysf dy dangneddef holl ddyddiau fy mywyd ;
a phan gano'r udgorn diweddaes i'm deffroi o gwsg
angau, y byddwysf gymmeradwy ger dy fron, trwy
haeddedigaethau yr Iachawdwr Iesu Grift ; i ba un
gyd â'r Tad, a'r Ysryd. Glân, boed clod, parch,
ac addoliad, yn oes oesoedd. Amen.

Lhwyddiant, a diwall addysg, i'ch dilyn,
Wych Dalent yn hyddysg ;
Yn iach mwy, f'o yn eich mysg,
Fal Gemmau nefawl gymmysg. W. J.

D I W E D D.

24 DE 67.

N. B. Gwybyddwch, y dylid rhannu pob gair, o fwy nag
un Sillaf, yn ei gyfsylltiadau naturiol, megis y gair hwn,
Barn-wr, nid Bar-hwr, o blegid mai o'r gair Barn y mae ei
wreiddin ef, ac nid o'r gair Bar. Mae rhai beiau o'r natur
yma wedi diangt yn y Llyfr hwn, yn bendisfaddeu yn yr
yspeliadau rhawredig, megis ar-fog, bly-sig, ca-nu, &c.
Eithr amwg yw mai fel hyn y dylasent fod, sef arf-og, blyf-
og, can-u, &c. Wrth arfer y rheol hon gall y pwyllog a'r
lawyd 'Spelio yn gywir bob math o eiriau. — Tu dal. 43.
yn lle araf, dar, arf.